

Fr. 5. num. 43.

1766, 12

S

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
DONATIONE
CAPITE DAMNATI

AD L. XV. D. DE DONAT.

QVAM
EX DECRETO
ILL. IVRISCONSULTORVM ORDINIS
PRAESIDE

CAROL. FRIDER. WALCHIO

IVR. DOCTORE ATQVE PANDECT. PROFESSORE PVBLICO ORD.
CVRIAE PROVINC. SAXON. COMMVNIS IVRISCONS. ORDINIS AC
SCABINOR. COLLEGII ADSESSORE SOCIET. LATINAE
IENENSIS EPHORO ATQVE FLORENTINAE
COLVMBARIAE COLLEGA

PRO LICENTIA
SVM MOS IN IVRE HONORES CONSEQVENDI

D. XVI. IVL. C1D19CCLXVI.

PVBLICAE ERVDITORVM DISQVISIONI
SVBMITTIT

AVCTOR

M. CHRIST. LVDOV. KERNER

HECHINGENSIS.

I E N A E
LITTERIS STRAVSSIANIS.

DISSERTATIO INAGGREGALIS

DE DONATIONE

CAPITULI DAMIANI

AD L. IV. DE DONAT.

CVM

EX DECRETIS

ILL. IVRISCONSULTORVM ORDINIS

PRÆSIDIS

CAROL FRIDER. WALCHIO

PRO LICENTIA
IN VNIERSITATE
HABENDI

PRO LICENTIA

IN VNIERSITATE
HABENDI

IN VNIERSITATE

EVANGELICÆ THEOLOGICÆ DISCIPLINÆ

PRÆSIDI

CHRIST. WILHELM. FERBER

PRÆSIDI

LENAE

LITÆRIS STRASSBURGÆ

DISSERTATIO
DE
DONATIONE
CAPITE DAMNATI
AD L. XV. D. DE DONAT.

Σ Τ Ν Ο Ψ Ι Σ.

POSTQVAM dicendorum sum-
ma indicata §. I.

Et, quibus terminis facultas ca-
pitis damnatorum donandi circum-
scripta fuerit ante Severi tempora,
monstratum §. II. III.

Ad constitutionem de donationibus,
huius imperatoris aetate latam, pro-
prios se vertit oratio. Eum in finem
nominantur iuriconsulti, qui illius
memoriam conseruarunt §. IV.

Atque imperatores, qui illam condi-
derunt; §. V.

Deinde autem legis argumentum ita
exponitur, ut partim donationes post
contractum crimen capitale factae il-
lestrentur, ideoque notio donatio-

num, quarum hac in constitutione
mentio fit, §. VI. et

Significatus criminis capitalis evua-
tur, §. VII.

Practerea autem, quid sit crimen
capitale contractum, ostendatur, §. VIII.

Partim, eiusmodi donationes non
valere, demonstratur, §. IX.

Et simul conditio, a legislatoribus
adiecta, illustratur, §. X.

Quibus expositis, adiciuntur con-
secutiva, quae, hac ex lege ducen-
da sunt, §. XI. XII. XIII.

Et tandem, quomodo ea, quae
Romani statuerant de donationibus
capitis damnati, nostra aetate obti-
neant, explicatur. §. XIII. et XV.

A

§. I.

§. I.

ETSI plerique illorum, qui quotannis ob scelestas suas ac nefarias facinoras capite puniuntur, nihil relinquunt; neque habeant, unde iudici suppeditentur sumtus, ad criminis inuestigationem necessari; nonnunquam tamen etiam ii, quibus lautum est ac copiosum patrimonium, tanto scelere contaminare se solent, ut id nulla re possit; nisi ipsorum supplicio expiari. Quodsi in illorum censum cadat reus, non opus est explorare, num testari, donare; vel alienare quid possit alio modo isque operam perdit atque oleum, qui id conetur inuestigare. Quicumque rationis sunt participes; neque ignorant, de illo, quod non existit, nihil posse affirmari, statim perspicient, superuacaneum fore hunc laborem, ubi inops sit reus; quodsi vero aliquas habeat facultates, elegans profecto est quaestio, num alienare ille possit bona; nec ne? tantoque diligentiore contemplatione dignum est fatum MARTIANI a): *post contractum capitale crimen donationes factae non valent ex constitutione diuorum Seueri et Antonini; nisi condemnatio secuta sit.* Explanabimus istud hocce libello idque ut rite fiat, ad id merito primum respiciamus, quod de eiusmodi donationibus ante MARTIANVM statuerunt Romani: deinde ipsam legem explicabimus ac denique usum illius hodiernum ostendamus.

§. II.

a) l. 15. D. de donationibus.

§. II.

ANTIQUIS temporibus erat hoc in more positum institutoque Romanorum, ut quos capite damnarent, seruos poenae declararent declaratosque punirent. Quod si repetamus ortum huius consuetudinis a fonte, illum in celeberrimis illis legibus videmus, in quibus facinus esse statuebatur, ab aliquo praetore; vel praeside vinciri ciuem Romanum: scelus verberari, prope parricidium necari, teste CICERONE b). Neminem profecto, qui non penitus ignarus est rerum, a Romanis gestarum, fugit, tam singularia iura ciuibus Romanis fuisse concessa eaque praesertim variis legibus, Valeriis, sacratas, duodecim tabulis, Porcia et Sempronia esse confirmata. Quod quum litteratissimi homines docte et copiose demonstrarunt, superuacaneum foret, si id exponere vellemus. Plura itaque de hac celebratissima sanctione haud proferimus satisque habemus obseruasse, illam fuisse parentem seruitutis poenalis. Hoc si sciamus: non solum nobis profecto haud mirum videtur,

A 2

fi

b) orat. v. in Verrem, cap. vi.

c) tam singularem fuisse ciuitatis Romanae auctoritatem, ut qui illa frueretur, neque tormentis adfici; neque virgis caedi vel verberari posset, copiosius monstrant CAR. SIGONIVS de antiquo iure ciu. Romanorum, libr. 1. cap. 6. tom. I. p. 82. PETRVS FABER, libr. II. semestrium, cap. 7. p. 84. IO. FRANC. RAMOS, de error. Tribonianus de poen. parricid.

libr. II. p. 41. IO. ERNEST. BVTNERVS, de ciuitate Romana, virgindemiis exempta, lenae c1010 CLXXII. CHRIST. FRID. VON HAVEN de ciue Romano, Hafniae c101000X. IO. CASP. SANTI-ROC de apostoli Pauli ad ius ciuitatis Romanae prouocatione, Marburgi c101000XVII. CAR. HENR. LANGIVS de immunitate ciuis Romani a certis poenis, dissertatione lenae c101000XXVIII, in lucem emissa, aliique.

fi seruitutem memoratam esse antiquissimam; nec Romanis regum aetate incognitam deprehendamus; sed facili etiam negotio, quid sit seruitus poenalis, possumus discere. Recentiores quidem iureconsulti ortus illius inuestigatione superseuerunt; sed IUSTINIANVS d) iam nos docet, *seruitutem illam esse ab antiquis legislatoribus sancitam et ex supplicio illatam*. Qui vero sunt antiqui illi legislatores? Ostendit id LIVIUS e), dum de Tullio Hostilio narrat, eum legem dedisse, vt criminis capitalis rei primum perduelles iudicandi essent a duumiris, eumque, vt haec lex obseruaretur, in causa Horatii voluisse, animaduertit. Quum vocabulo *perduellis* hic alia iam subiecta est notio idque pro eo adhibet LIVIUS, qui est hostis, peregrinus iuribusque ciuitatis Romanae priuatus, quemadmodum eleganter docent IAC. RAEVARDVS f), GEORG. CHRIST. GEBAVERS g) ac CHRIST. GOTTFR. HOFMANNVS h): sponde ex memorato LIVII effato sequitur, vt iam Tullii Hostilii aetate reus ciuitate priuatus sit ante; quam vltimo adficeretur supplicio Tulliusque primus per hanc sanctionem introduxerit seruitutem poenalem. Illam fuisse antiquissimam, ex his luculenter constat; quod si vero vniuersam eius ac propriam vim volumus complecti, recte illam GERH. NOODTIVS i) atque CHRIST. WAECHTLERVS k) numerant

d) Nouell. XXII. cap. 8.

e) libr. I. cap. 31. tom. I. p. 114. ed. ARN. DRACKENBORCHII.

f) comment. ad leg. duodecim tabular. cap. XXVII.

g) in diss. de Tullio Hostilio, §. II, 12.

b) *hystor. iuris*, vol. II. parr. I. p. 54.

i) *probabilium iuris*, libr. III, cap. vlt. tom. I. operum, p. 57.

k) not. ad Gerb. Noode, *probabil. in illius opusculis rarioribus*, p. 335

merant fictiones iuris. Conueniunt in eo omnes iuricon-
sulti, veluti TIT. POPMA *l*), IO. FRID. GRONOVIVS *m*)
EV. OTTO *n*), IO. GOTTL. HEINECCIUS *o*), IOS.
MERCELIVS *p*), IAC. CUIACIVS *q*), et CONRA-
DVS RITTERSHVSIVS *r*) quod, qui serui poenae fuerunt
facti, poena quadam essent puniendi hancque ob rem serui
antea declarati; quaerenti vero, qualis esset ista poena?
non vna et constanti ratione serunt responsum. TITVS
POPMA *s*) seruos poenae eos vocat, *qui in metallum et
in opus metalli; vel qua alia poena damnantur, quae cor-
poris laborem et seruitutem irrogat*, quocum conspirare vi-
dentur IOS. MERCERIVS, *t*) atque CONRAD. RIT-
TERSHVSIVS *u*). IO. FRID. GRONOVIVS *x*) distin-
guit inter seruos poenae proprie sic dictos atque improprios
et per illos seruos poenae, qui ad gladium; vel ad bestias;
vel in metallum damnati sunt; per hos quoscunque, in quos
animaduerti iubetur, intelligit. Abhorretere haud videretur
ab illius sententia EVER. OTTO *y*); GERH. NOOD-
TIVS *z*) contra, IO. GOTTL. HEINECCIUS *a*) atque
CHRISTFR. WAECHTLERVS *b*) capitali supplicio dam-

A 3

- l*) de operis seruorum, p. 168. *s*) de operis seruor. p. 168
m) libr. I. observationum, cap. VIII. p. 77. *t*) libr. I. opinion. cap. 9. p. 1569.
n) not. critic. et commentar. in *u*) loc. excitat.
institutiones, p. 97. *x*) libr. I. obseruat. cap. 8. p. 77.
o) antiquitat. Roman. tom. I. p. 207. *y*) loc. excit.
p) libr. I. opinionum, cap. IX. tom. II. *z*) libr. III. probabil. cap. VI.
thesauri iuris ciuiliis OTTONIS, p. 1569. tom. operum, p. 67.
q) libr. III. obseruat. iuris, cap. X. *a*) element. iuris ciuiliis secundum
ordinem institut. libr. I. tit. III. §. LXXXIII.
r) commentar. nouo ad institutio- *b*) opusculis rarioribus, p. 335.
nes, libr. I. tit. XII. §. 3. p. 88.

damnatos poena fuisse seruos existimant. Tanta quamuis sit hac in re inter iuriconsultos discordia: nobis tamen statim, in quamnam sit discedendum sententiam, patet, ubi eam, quam supra tradidi, seruitutis poenalis sciamus originem. Quum ideo introductam esse illam constat propterea quod ciuem romanum capite punire haud liceret ac nihilominus inter ciues existerent, qui hac poena essent digni: quilibet profecto intelligit, errare POPMAM, MERCERIVM, RITTERHVSIVM penitus nosque potius statuere debere cum NOODTIO, eos seruos esse poenae, qui ciues fuerunt Romani et postea, quum capite, siue naturali; siue ciuili puniendi essent, declarati sunt serui. Dicit quidem VLPIANVS c): *seruos in metallum; vel in opus metalli item in ludum venatorium dari solevē nulla dubitatio est et si fuerint dati, serui poenae efficiuntur*: eosdem homines solum nominat MARTIANVS d) atque HERMOGENIANVS e) et IVSTINIANVS f) ipse ita definit seruos poenae: *serui autem poenae efficiuntur, qui in metallum damnantur; et qui bestiis subiciuntur*; nemo vero putare debet, omnes his in effatis seruos poenae nominare voluisse iuriconsultos. Multos alios illos silentio praeteriisse omnesque potius, qui morte siue ciuili; siue naturali plecterentur, seruos declaratos esse, euidentia exstant documenta. Quum obseruat CAIVS g) eos, qui vltimo supplicio damnantur, statim et ciuitatem; et libertatem perdere: nemo mirari debet, VLPIANVM h) ita scribere:

sed

c) l. 8. D. de poenis.

d) l. 17. D. h. t.

e) l. 36. D. h. t.

f) §. 3. Inst. quib. mod. patr. pot. solu.

g) l. 29. D. de poenis.

h) l. 6. §. 6. D. de iniust. ruff. et irrie. testam.

sed et si quis fuerit capite damnatus, vel ad bestias, vel ad gladium; vel alia poena, quae vitam adimit, testamentum eius irritum fiet: non tunc, quum consumtus est; sed quum sententia passus est. Nam poenae seruitus efficitur, atque id alio loco *bb*) repeti. Clare ex his patet, antequam poena capite damnato fuerit irrogata, factum eum, esse poenae seruum. Num quadam cum cerimonia in seruitutem talem detrusus fuerit reus, nobis haud est notum; nisi quid ex CATONE *i*) conicere velis; reum vero lata sententia, in hunc statum peruenisse, non solum supra memoratum VLP IANI effatum, quod damnatum seruum effici dicit, docet; sed comprobat id etiam, bene obseruante IO. FR. GRONOVIO *k*), MACER *l*): nam statim, inquit, ut de his sententia dicta est, conditionem suam permutant et THEOPHILVS *m*) hanc in re praesertim claram praefert facem. Ita enim ille: ἐκατηγορήθη τις, ὡς δὴ πλημμελήσας, εἶτα τὴ ἀμαρτήματος ἀποδείχθέντος, ὁ ἀρχῶν ἀπεφώνησατο, πέμπο σε εἰς μέταλλον ἢ παραδιδάμι σε θεοῖσι, ἔτος ἐνδύεις δοῦλος γίνεταί τῆτιμορία, *n*) accusatus est quis, ut quid deliquerit postea crimine probato magistratus pronuntiauit, mitto te in metallum; aut bestiis te trado. Hic statim seruus fit poenae. Quaestores ciuem haud itaque necabant; sed negabant solummodo, reum esse ciuem et eum poena, quam meruit, adficiebant. Opitulabantur minime fontibus; nihilominus tantum abfuit, ut transgre-

bb) l. 25. §. 3. D. de acquir. vel om. hereditat.

i) Confer WAECHTLERVM *patria possess.* §. 3. *episculis*, p. 335.

k) loc. memorat.

l) L. IO. §. 1. D. de poenis.

m) *paraphr. inst. tit. quib. mod.*

n) ita legit, cum CYRTIO

grederentur leges de Romano ciue non occidendo, vt illam potius, tam artificiosa vtentes fictione iuris, seruarent constantissime. Omnia haec effectus erant seruitutis poenae. Cognita erat minime solum reipublicae temporibus: quid quod neque a CONSTANTINO *o*); vel VALENTINIANO *p*) atque ARCADIO *q*) abrogatam illam esse, cum THEOD. MARCILIO *r*) atque EVER. OTTONE *s*) possumus statuere; sed IVSTINIANVS *t*) primus fuit, qui non opus esse iudicaret, vt quis; antequam capite puniretur, poenae declararetur seruus.

§. III.

HAEC si praemittamus: luculenter iam ex iis colligere possumus, ab antiquissimis temporibus criminum reos libera donandi caruisse facultate, satisque superque, spero, ea docent, eiusmodi homines fuisse seruos poenae,

CAR. AN. FABROTUS, in sua editione *Theophili*, quae Lutetiae ann. superioris seculi LVII. lucem adspexit. Dissentit ab eo CHR. OTTO REITZIVS, qui quum in editione, quae ann. MDCCCLII. Lugduni Batavorum prodit, tom. I. p. 125. τῆ τιμωρίας legit, hoc vocabulum refert non ad δόλος; sed ad sequentia potius verba: ἐκπίπτων ἐμόνον πολιτείας; sed libens profiteor, me non videre rationem, cur, desectam a sententia Fabrottiana.

o) L. 25. D. *acquir. velom. hered.* l. 7. *cod. Theod. de poenis.*

p) l. 8. *cod. Theod. de poenis.*

q) *interpretaz. institution. p. 91.*

r) *loc. cit.* Imperatores memoratos poenam ludi gladiatorii pariter ac venatorii abrogasse, libentes concedimus. Ex quo quamuis sequeretur, vt illi, qui alioquin poena hac fuerint digni, haud amplius facti sint serui; non eos tamen seruitutem poenalem abrogare voluisse, possumus statuere.

s) *Nov. XXII. cap. 8.*

t) §. 3. l. *quib. mod. patr. pot. solu.*

poenae, hancque seruitutem existisse fictionem iuris. Quam quum tum adesse constat, ubi quid non existit; vel non factum est; sed existere; vel fieri potuit hancque in rem leges, eandem rem reuera esse; vel factam esse fingunt: necesse est, ut reos, quamvis per fictionem solum iuris detrudantur in seruitutem; ipsorum tamen seruorum adhumeremus censui. Belle id demonstrat IUSTINIANVS *u)*, ubi capite damnatos *seruos*, uti eos vocat, *poenae effectos* inter illos refert, qui maximam patiuntur capitis deminutionem quae patria priuantur potestate ideoque duplici ex ratione possumus demonstrare, etiam ante constitutionem Antonini et Seueri, a MARTIANO *x)* memoratam, donare haud potuisse criminum reos. Serui I) erant hincque nihil habebant in bonis: *ipse enim seruus*, inquit IUSTINIANVS, *qui in potestate alterius est, nihil suum habere potest.* Ex quo quum colligerent iurisconsulti antiquiores, capite damnatos haud posse testari, id quod bene animaduertit VLPPIANVS *y)*: *sed etsi quis, ait, fuerit capite damnatus; vel ad bestias; vel ad gladium; vel alia poena, quae vitam adimit, testamentum eius irritum fit et non tunc, quum consumptus est; sed quum sententiam passus est. Nam poenae seruus efficitur: tuto etiam ex eo concludimus, eiusmodi capitis reum haud potuisse donare.* Donatio

u) loc. citat.

x) L. 15. D. de donat.

y) L. 6. §. 6. D. de iniust. civit. testam. Praesentim id monstrarunt SAM. STRYKIVS *diff. de prohibi-*

is testari et LVD. MENCKENIVS *diff. de testamenti fazione, damnatis ad mortem iure civili denegata et plerisque moribus adferata*, Lips. c1010CLXXXIII.

tio enim est liberalitas in accipientem, nullo iure cogente, collata hincque donator dominium rei, quod antea ipse habuit, in alterum transfert. Clare id patet atque ita in promptu est, ut nulla prorsus egeat disputatione; alia tamen etiam II) ratione demonstrare hanc rem possumus. Qui historiae vicissitudinum iuris non penitus est ignarus, illum haud fugit, ann. v. c. 10XXXXVIII. a tribuno plebis, M. Cincio Alimento latam esse legem Cinciam de donationibus hancque tertio capite praecepisse, *ut in donatione, quibuscumque personis facta mancipatio traditione interueniret*: 2) ut scilicet res donata cum quadam sollemnitate, praesentibus quinque testibus, libripende atque antefato, donatario traderetur, quemadmodum mancipationem CONR. VAN BYNCKERSHOECK a) CAR. FERD. HOMMELIUS b), GERH. MEERMANNVS c) aliique describunt. Num haec sanctio sit eo consilio facta, ne inconsiderate atque inconsulte donare possit donator, ut putat FRID. BRUMMER cc) non inquirimus, satisque habemus, mancipationem peragi potuisse inter solos ciues idque ius dein post longum temporis spatium etiam extensum esse ad Latinos colonarios, Latinos Iunianos eosque peregrinos, quibus datum est rerum commercium. Luculenter id patet ex CICERONE, CAIO atque VLPIANO. Quum iste dicit d): *abalienatio est eius rei, quae mancipi est*:

2) BRUMMERVS ad L. Cinciam, cap. 13. p. 195.

a) opuscul. de rebus mancipi et nec mancipi, cap. 1. tom. 11. opusculor. p. 77.

b) diss. de origine diuisionis rerum in mancipi et nec mancipi, Lips. 1711.

c) diss. de rebus mancipi et nec mancipi, Lugduni Bataui, 1710.

cc) commentar. ad legem Cinciam, cap. XIII. in opusculis iuridico philologicis, p. 205.

d) libr. 111, topicor,

pi est; aut traditio alteri nexu; aut in iure cessio inter quos ea iure civili fieri possunt; ille vero de mancipatione affirmat e), eam esse ius proprium Romanorum: et VLPIANVS primus animaduertit f): mancipatio locum habet inter ciues Romanos et latinos colonarios latinosque Iunianos eosque peregrinos, quibus commercium datum est: belle ex eo coniecturam FRID. BRVMMERI g) et HIERON. ALEANDRI h) videmus comprobata, mancipare potuisse primum solos ciues idque deinde fuisse permissum etiam Latinis colonariis pariter ac Iunianis. Hoc quum introduceret lex Cincia: nouum iam existit argumentum, ex quo testatum facere possumus, nec capitis damnatos Romae donare potuisse libere ante Seueri atque Antonini constitutionem. Quodsi quoque quis adfirmare conaretur, reos in fictam; sed non veram redactos esse seruitutem; nemo tamen illis locum adhuc tribuet inter ciues Romanos. Quod quum necessarium esset, lata lege Cincia, vbi quis donare velit, si quidem mancipare ille debuit hincque ciuitate Romana ipsi fuit opus: vel minimum post latam legem Cinciam reus non liberam donandi habuit facultatem. Nullum quidem nobis reliquum est effectum, ex quo istud constaret; per consequentiam tamen ex eo id colligimus, quod eiusmodi criminum poenae fuerint serui. Si iam id respiciamus, quod de illis tradidimus supra, multa

B 2

nobis

e) apud BOETHIUM, libr. III. in iurispud. Anteiustin. SCHVLTINGII, p. 621.
commentar. in topiric. Ciceron. Trans-
lata sunt haec verba in libr. I. institut.
Caii, libr. I. tit. VI. p. 53.

g) loc. memorat.

h) notis ad Caium libr. I. institut.
tit. VI. §. 3. in iurispudentia Anteiustiniana SCHVLTINGII, p. 50.

f) fragment. tit. XVIII. §. 4.

nobis clara forent, quae antea visa sunt maxime obscura. Quum seruitus poenalis iam regum fere tempore fuerit cognita: ex eo scimus, iam sub imperio regum angustis terminis licentiam reorum donandi fuisse circumscriptam. Commune existit hoc malum ab illo abhinc tempore, omnibus, qui capite damnati sunt, quippe omnes serui facti sunt poenae; illorum donationes tamen valuisse, quae factae sunt, ante; quam lata de ipsis fuit sententia, ex eo conicere eodem modo licet, quod prius haud fuerint serui poenae.

§. III.

HISCE praemissis, propius ad sanctionem imperatorum, SEVERI atque ANTONINI licet accedere. Integram quidem illam esse conseruatam, non constat; eius tamen partem, qua de donationibus loquuntur legum latores, refert MARTIANVS. Multos esse, qui illius aetatem in Antonini pii tempora cadere sibi persuadent, veluti IAN. VINCENT. GRAVINA ⁱ⁾ ABRAHAM. WIELING ^{k)} aliique; falli tamen eos iurisconsultumque nostrum temporibus memoratorum imperatorum, SEVERI atque ANTONINI floruisse, dudum animaduertent EVER. OTTO ^{l)}, IO. SAL. BRVNNQVELLIUS ^{m)}, CHRIST. GOTTFR. HOFMANNVS ⁿ⁾, et nuper

10.

ⁱ⁾ orig. iuris ciuilit, p. 120.

^{k)} in iurisprud. restituta, part. p. 105.

prior. indic. II. p. 62.

^{l)} visa Papiniani, cap. 11, p. 346.

^{m)} hist. iuris Rom. I. cap. 10.

p. 105.

ⁿ⁾ hist. iuris iustin. vol. I.

part. 1, cap. 1. period. V. sect. 1. p. 33.

IO. AVG. BACHIVS *o*) ac GERHARD. OELRICHS *p*). Ad quod quum accedit, quod in institutionibus vniuersam iuris prudentiam compendiarie traderet via et, quid iuri per recentissimas semper imperatorum leges fuerit obrogatum, curate animaduertere studeret MARTIANVS, obseruante HENR. NORDKERKIO *q*), non potuit fere fieri; quin transferret in librum suum hanc constitutionem iurisconsultus. Exstitit praesertim multus ac diligens in citandis SEVERI atque ANTONINI constitutionibus *r*), vt caesarum gratiam forsan sibi conciliaret quumque in libro tertio institutionum ea fere tradidisse videtur GUIL. GROTIUS *s*) ac IO. GOTTL. HEINECCIO *t*), quae in initio libri II. institutionum exposuit postea IUSTINIANVS: disputauit quoque de donationibus. Definire studuit personas, quibus licuit donare, hancque in rem haec quoque adnotauit *u*): *post contractum capitale crimen donationes factae non valent ex constitutione diuorum Seueri et Antonini; nisi condemnatio secuta sit.* Inuidit quidem

B 3

MAR-

o) *hiflor. iurisprud. Romanae, libr. cap. 2. p. 496.*

p) *diff. de vita, studiis honoribus et scriptis Ael. Marciani, Ultra. ann. MDCCCLIV. edita, cap. 111.*

q) *obferuat. iuris Romani, cap. 11. p. 34.*

r) *testes eius rei sunt: l. 31. de condict. indebiti: l. 17. de piguerat. actione: l. 15. de SC. Macer. edoniano: l. 46. de contrab. emt. l. 16. depignor. l. 111. l. 112. 114. sq. delegat. 1. l. 123. 124. de ann.*

legat. l. 2. de alien. legat. l. 3. de adim. legat. l. 2. de his quae poen. nom. l. 89. de leg. Falcid. l. 3. sq. de iure patronatus l. 4. de obseq. parent. et patron. praest. l. 4. de extra. ord. crim. l. 3. expil. hered. l. 13. de accus et inscript. l. 2. de cadau. punit.

s) *de vit. iurisconsult. libr. 11. cap. 9.*
t) *opusculor. postumor. tom. 111. p. 590.*

u) *l. 15. D. de donat. Scripsit se MARTIANVM hocce ef.*

MARCIVS nobis ipsa legis verba; eius tamen partis, qua de donationibus sermo est, argumentum ex hoc effato discimus. MODESTINVS non minus; quam idem MARCIANVS alio loco nos docent, hanc legem solas ad donationes haud pertinuisse. Ille obseruat, publicis iudiciis; siue criminibus commissis, non alias transire aduersus heredes poenas honorum ademptionis; quam si lis contestata et condemnatio fuerit secuta hincque addit x): *adeo, ut D. Severus et Antoninus rescripserint, ex quo quis aliquod ex his causis crimen contraxit, nihil ex bonis suis alienare; aut manumittere eum posse*; hic vero in loco libri primis de publicis iudiciis, ab auctoribus librorum Βασιλικων conseruato et ex iis in codicem translato de crimine maiestatis loquitur atque ait y): *sic et diui Severus et Antoninus constituerunt, ex quo quis tale crimen contraxit, neque alienare; neque manumittere eum posse; nec ei soluere iure debitorem magnus etiam Antoninus rescripsit*. In vtroque loco quum legis mentio fit, quam rulerunt SEVERVS atque ANTONINVS de alienationibus capite damnatorum: coniectura, hancce atque supra memoratam sanctionem vnam esse eandemque atque in illa imperatorem, quemadmodum postea in celebratissima lege z) ARCADIVS et HONORIVS fecerint,

ce effatum, postquam iam viuis defuncti erant SEVERVS atque ANTONINVS, ex eo constar, quod *diuorum* adpellationem nominibus adicit; istud tamen non multum post mortem illorum esse exaratum, ex eo cum GERH. OELRICHS *vit. Marciani, sect. II, cap. I, p.*

65. colligere licet, quod in duobus primis libris imperatores non dum diu vecantur et id in tertio, ex quo lex nostra est delibatur.

x) l. 20. D. de public. iudic.

y) l. 8. C. ad l. Iul. maiest.

z) l. 5. C. eiusd. tit.

cerint, de quibuslibet alienationibus, venditionibus testamentis aliisque esse loquutum, nobis non videtur improbabilis idque eo minus, quum ipse ALBER. GENTILIS a) ab illa non videtur abhorrere.

§. V.

QUIS legis nostrae conditor fit, tradit MARCIANVS b), quum eam *constitutionem diuorum Seueri atque Antonini* vocat et cum illo conspirat MODESTINVS c); hos vero imperatores fuisse LVCIVM SEPTIMIUM SEVERVM ET MARCVM AVRELIVM ANTONIVM CARACELLAM, recte animaduertunt IAC. RAEVARDVS d) et ABR. WIELING e). Quicumque rerum, a Romanis gestarum, non penitus est ignarus, illum haud fugit immensa atque infinita, qua Seuerus adfectus erat, pecuniae cupiditas. Reuocabit ille profecto in memoriam effatum HERODIANI f), quo de Seuero dicit: χαλεπώνων προς έχθρας, τὸ δ' ἄλλοθες ὑπερβαλλέσης ἐν αὐτῷ Φιλοχρηματίας, εἰς εἰς γὰρ βασιλέων ἔτω χρημάτων ἡττήθη, *ulciscens inimicos; sed reuera subiente auaritia, qua supra omnes imperatores laborauit; quibusdam vero interiectis: ἔτος ἐν αὐτῷ ἐπλήθυε τὸ Φιλοχρήματον ἐξ ἀδικίας Φόνων ἐκ τῆς τυχέσης ἀντίας, ita quasiui supra; quam dici posset addictus, iniustus caecadibus atque adeo cui cui modi ex causa pecuniam colligebat.* Confirmat idem DIO CASSIVS g): immo

a) libr. I. de coniur. p. 19.
b) l. 15. D. de donat.
c) l. 20. D. de public. iudic.
d) libr. 111. varior. cap. 10.

e) iurisprud. restituta, part. pri-
one, p. 373.
f) libr. 111. historiar. cap. 7.
g) libr. LXXXVI. p. 369. Con-

immo evidentia eius rei documenta exstant in ipso legum nostrarum corpore atque in *SEVERI*, quae in illo continentur, sanctionibus. Eiusmodi avaritiam sapiunt illius decreta de bonis damnatorum, ut recte observat *HENR. KLOECKHOF* *b*); eandem vero odoramur in illius legibus, quibus sanxit, ut qui ex officio emerem amitteret; sed in quadruplum conveniretur *i*): ut auferrentur legata; vel fideicommissa liberto, qui patronum suum post mortem eius, quasi illicitae mercis detulerat negotiatorem *k*); et ei, qui ex ea provincia duxit mandatum, in qua officium aliquod gerit *l*); ut tutores et curatores, qui officio deposito non restituerunt hereditatem, cum fisco haud contraherent *m*), ut res quae sint in controversia, haud distraherentur a procuratore *n*), ne procuratores caesaris bonorum actores ea, quae ad fiscum sunt devoluta, alienarent *o*) ut hi, quibus negotia fiscalia moneantur, ad defensiones causae bona fide venirent *p*), utque ex testamento defuncti libertates praestari haud possent, hereditate non adita; vel si rei memoria propter crimen, quod morte non interdidit, esse damnata *q*). Haec avaritia est anti-

feras: *SEBAST. NAR. TILLENBISTOIRE desempereurs et des autres princes, tom. III. part. 1. ant. XXXI. p. 114.* *LVDOV. ANTON. MVRATORIVS in der Geschichte Italiens, tom. 1. p. 545.*

b) *histor. iur. de bonis damnator. cap. VI. 145.*

i) *l. 46. D. de contrab. emtione.*

k) *l. 1. D. de his, quae ut indigni aufer.*

l) *l. 2. D. b. s.*

m) *l. 1. §. 9. D. de leg. Cornel. de fals.*

n) *l. 22. D. de iure fisci.*

o) *l. 30. D. b. s.*

p) *l. 1. C. rem alien. gerentibus.*

q) *l. 20. D. de public. iudiciis.*

animi adfectus, qui caesarem nostrum potissimum determinavit, ut constitutionem promulgaret; neque id sine ratione. Superuacaneum id quidem fuisse, ex ante traditis forte quibuspiam concluderet, quum iam antea capite damnato non liceret donare; sed Romani solum id partim ex seruitute poenali; partim ex lege Cincia per consequentiam collegerant. Quum seruitus poenalis inciperet post condemnationem: ante illam reo liberum fuit donare, quamuis crimen commiserit: quamdiu vero, quaeso, durauit lex Cincia? Perficit illa, ut satis aperte monstrauit CORNEL. VAN BYNCKERSHOECK *r*) haud per longum tempus. Summae itaque imperatoribus nostris se offerebant rationes, nouam hac de re faciendi legem. MARTIANVS *s*) quidem nos non docet, ad quasnam constitutionum species referenda sit illa; sed MODESTINVS *t*) ostendit, rescriptum esse, quum rescripisset ad Severum atque Antoninum tradit. Adquiescere tamen his nos oportet. Quaerenti enim, ad quem rescriptum hoc fuerit datum: num fuerit epistola; an sola sub; vel adnotatio: quando illud sit conditum, leges haud definiunt. Quum adiectum videmus Antonini nomen, ex eo merito colligimus, SEVERVM iam cum filio suo diuississe imperium; antequam fecerit hanc legem hincque illam factam esse inter annos seculi secundi nonagesimum octauum et sequentis decimum; quisnam vero fuerit inter hos duodecim annos, non liquet; neque altero in effato docet

r) libr. VII. obseruat. iuris Rom. cap. XLVI. tom. II. operum, p. 372.

s) L. 15. D. de donat.
t) L. 3. C. ad leg. lul. maj.

docet MARTIANVS *u*). Quamvis in eo loco, quo nostrae constitutionis meminit, tradat, SEVERVM atque ANTONINVM legem tulisse, datam ad rationales, tertio nonar. martias; eum tamen aliud rescriptum intelligere, ex tota orationis patet structura. Primum enim nostrae legis mentionem facit: tum obseruat, Antoninum magnum, hoc est, Antoninum Caracallam solum, vt recte monet IAC. RAEVARDVS *x*), rescripisse ei, qui crimen maiestatis laesae contraxit, haud solvere iure debitorem ac denique ait: *etsi decesserit quis propter incertam personam successoris, bona obseruantur, si in causa maiestatis fuisse mortuus arguatur, vt Seuerus et Antoninus litteris ad rationales missis rescripserunt. Dat. 3. non. Mart.* Abunde haec docent, adcuratam rescripti nostri, si illius externam respiciamus formam, nos non habere notitiam; illam tamen scire, nostra non multum interest, quum, quid de donationibus capitum reorum sanxerit, adcurate referat MARTIANVS.

§. VI.

LOQVITVR lex nostra de donationibus; siue *conuentio- nibus, de re in alterum gratis transferenda initis*; longe tamen ille falleretur, qui omnes donationes, omni discrimine remoto, intelligendas hic esse, sibi persuaderet. Duplicibus potius terminis circumscribitur in hac lege donationis notio. Illud fit, dum hasce donationes nominat MARTIANVS *y*): *post contractum capitale crimen donationes factas.*

u) loc. cit.

x) lib. III. *variar. lect.*, cap. 10.

y) L. 15. de donationibus.

has, id quod libri ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ ita conuertunt 2): *ἄι περι ἀντὲ μετὰ τὸ ἀμάρετημα γινόμεναι δωρεάι.* Requirit itaque MARTIANVS partim, vt donator crimen commiserit capitale; partim, vt istud crimen capitale sit contractum; antequam factae fuerint donationes. Vtrumque respicere debemus, vbi nosse libet, quemadmodum definitae sint donationes reorum, quae inualidae sunt.

§. VII.

CRIMEN vti alibi; ita quoque nostra in lege nihil aliud est; quam *contrauentio legis poenalis spontanea*; illud tamen, quod committere debet donator, MARTIANVS non vocat simpliciter *crimen* capitale: interpretes vero in libris ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ id graece ἀμάρετημα conuertit a). Quod si quidem graeci huius vocabuli perpendamus vim ac potestatem: illam latissimam deprehendimus, vti vetus glossa nos docet b): ἀμάρετημα ἐστὶν ὅπερ παρὰ γνώμην τῆ ἐνὸς εἰς λύπην ἐκείνου παράττως πραχθῆ, καὶ ὅπερ ὁ νόμος γενέσθαι οἱ βούλεται οἷον ἐστὶν ἡ κλοπή, τὸ ζημιώσασθαι τινα, τὸ ἀρπάσασθαι, τὸ ὑβρίσασθαι καὶ τὰ ὅμοια, neque tamen interpretem omnia ἀμαρτήματα, sed ea solum, quae sunt capitalia, intelligere, ipse nos docet, dum antea dicit: τῆ δωρησαμένη κεφαλικῶς καταδικαθέντος, δωρεά, donationes donatoris capitaliter puniti, hincque declarat, se de iis criminibus loqui, quae sequatur capitale supplicium. Conspirant itaque

C 2

que

2) lib. XXXVII. tit. I. §. XIII. tom. VI. p. 174. ed. FABROTII.

a) loc. memorat.

b) gloss. verborum inuis, quae tom. III. thes. iur. ciuil. OTTONIS, p. 175I. editae sunt.

que cum ipso MARTIANO graeci iuris libri in eo, quod *capitale* debeat esse *crimen*; istud vero vocabulum duplicem sustinebat significationem: alteram latam; alteram strictiorem. Neminem, qui tiro solum existit in iurisprudencia leuemque capitis deminutionum habet noticiam, fugit, caput habuisse Romanos duplex, naturale ac civile hocque libertatis, ciuitatis ac familiae in se continuisse iura. Quum hoc denotaret vocabulum *caput*: colligebant inde iuris consulti, capitis poenam subire haud posse seruos, ut ex VENVLEIO c) obseruant M. ANTON. MVRETUS d) et IO. GVIL. MARCKARTVS e): immo talem subiecerunt ii verbis: *res capitalis: poena capitalis: capitis accusatus* notionem, ut licet MODESTINO omnis causa existimationis capitalis haud videretur; ille tamen sub nomine *capitalis poenae mortem; vel amissionem ciuitatis* intelligendam esse censeret. Haud errasse iurisconsultum, tamque latum significatum hoc vocabulum omni profecto tempore sustinuisse, certum est atque expeditum. Quod si excurrere licet in ipsum scriptorum veteris Latii campum, apud LIVIVM f) iam T. Quintus de die rei capitalis Caesoni dicta loquitur, qui exilio solum est pulsus: immo PLAVTVS g), SILIVS ITALICVS h) atque IVSTINVS i) crimen, quod capitatis, siue naturalis; siue civilis meruit poenam, *capitale*

VO-

c) l. 12. §. 4. D. de accusat. ut inscrip.

d) probabilis, receptar. lectionum, part. II. p. 17. sq.

e) obseruat. iuris libro singul. cap. 2. §. III. thes. iuris civilis OTTONIANI, p. 143.

f) libr. III. cap. 14. tom. I. operum p. 591. edit. ARN. DRAKENBORCHII.

g) Menaechn. act. I. scen. I. v. 16.

h) libr. XIII. puniceor. v. 155. p. 645. ed. DRAKENBORCHII.

vocarunt, vti vberius id monstrant: FRANC. MODIVS *k*),
 ARN. DRACKENBORCHIVS *l*), SAM. TENNVLIUS *m*),
 IO. FRED. GRONOVIVS *n*) et IAC. RAEVARDVS *o*).
 Neque tamen fere nobis iam praesidio opus est priscorum
 scriptorum: ipsi enim iurisconsulti nostri faciunt id testa-
 tum. Quum Proculeiani dogmatibus Stoicis praesertim fo-
 uere solerent hincque omni studio verborum originem
 inuestigare: iam LABEONEM existimasse refert TE-
 RENTIVS CLEMENS *p*), *capitis accusationem eam esse,*
cuius poena mors; aut exilium esset. Discedit in eius sen-
 tentiam AFRICANVS *q*), quum rei capitalis damnatum
 ita definit: *rei autem capitalis damnatus intelligitur is, cui*
poena mors; aut aquae et ignis interdictio sit atque VLPIA-
 NVS *r*): *is demum videtur capitis accusasse, qui tali iu-*
dicio appetit cuius poena aut supplicium habuit; aut exilium,
quod sit vice deportationis, vbi ciuitas amittitur et alio lo-
co s): *rei capitalis damnatum sic accipere debemus, ex qua*
causa damnato vel mors; vel etiam ciuitatis amissio; vel
seruitus contingit: et cum omnibus his conspirat CALLI-
 STRATVS *t*), quum ad capitales poenas vltimum suppli-
 cium: metalli coercionem, deportationem in insulam refert,
 ac de ceteris solum adfirmat, eas ad capitis periculum non

C 3

per-

i) libr. II. cap. 7.*k*) not. ad Iulian. libr. II. cap. VII.

P. 81.

l) not. ad Silium Italicum, libr.

XIII. punicor. v. 155. p. 645.

m) not. ad Frontin. libr. IIII.

strategematic. cap. VI. §. III. p.

473. ed. OVDENDORPII.

n) lectio. Plautin. p. 196.*o*) libr. III. varior. cap. 29.*p*) l. 10. D. de iure patronat.*q*) l. 13. D. de honor. possess.*r*) l. 14. §. 3. D. de bonis li-

bert.

s) l. 2. pr. D. de poenis.*t*) l. 28. pr. D. de poenis. 2. D.

Republ. iud.

pertinere. Haec quum ita sese habeant, nemo profecto mirabitur, quid sit, quod dictiones *iudicium*, *crimen capitale* tam latam sustinuerint notionem, ut IUSTINIANVS illud ita definiat: *u) capitalia dicimus, quae ultimo supplicio adficiunt homines; vel etiam aquae et ignis interdictione; vel metallo; frictiori tamen etiam in significato sumtum esse hoc vocabulum, ex tribus liquet legibus. In vna curate crimen capitale distinguitur ab illo publico crimine, quod sanguinis poena non sequitur x): transigere vel pacisci decimine capitali, excepto adulterio prohibitum non est; in aliis autem publicis criminibus, quae sanguinis poenam non ingerunt, transigere non licet, citra falsi accusationem. Hancce legem sanxerunt DIOCLETIANVS ET MAXIMINIANVS; duas alias debemus CONSTANTINO, in quarum altera relegationi deportationique insulae opponit supplicium capitale y) et non iam relegatione; aut deportatione insulae plectatur; sed supplicium capitale excipiat; in altera vero dicit z): si qua cum seruo suo occulte rem habere detegitur capitali sententiae subiugetur tradentibus ignibus verberone. Duplicem itaque notionem vocabulum: *capitale crimen* habebat, quumque latiori sensu crimen est, cuius poena consistit in priuatione capitis, siue sit naturale; siue civile; frictiori *crimen* vocare possumus, quod ultimo coer-*

ctur

u) §. 2. I. de publicis iudiciis.

x) L. 18. C. de transacti.

y) L. 5. C. ad leg. Jul. de vi. PER-
z) l. vn. Cod. de mulier. quae se
propr. seruo iunx. Videndi sunt. AN-
DR. ALCIATVS, commentar. in
tit. D. de verb. significac. p. 404.
PETRVS FABER, libr. II. seme-

strum, cap. XIII. HVG. DONEL-
LVS not. ad l. 18. C. de transactio-
nibus et IOS. FERNANDEZ DE
REYES excurs. analestorum libr.
III, tom. V. thesaur. iuris civilis Or-
toniani, p. 1247. et IO. ORDVIN.
WESTENBERG dino Marco, diss.
XXI. p. 225.

etatur supplicio; neque vero definire tamen difficile erit, quid sibi voluerit MARTIANVS, quum de capitali iudicio loquitur. MARTIANVS in illorum iurisconsultorum, VLPiani, MODESTINI aliorumque tempora incidit, in quibus nondum tam arctis limitibus notionem vocabuli capitale iudicium circumscriptam scimus. Cui quum accedit, quod etiam post MARTIANVM: immo Iustiniani aetate semper ea huius loquutionis vis fuerit ac potestas, vt poenae capitales non solum ad caput naturale; sed et ad ciuile spectarent et quae illae sequebantur, crimina dicerentur capitalia: ideo eandem definitionem tam in graecis *a)*; quam germanicis *b)* iutibus reperiamus: immo recentiores iurisconsulti, ANDR. ALCIATVS, *c)*, CONRAD. RITTERSHVSIUS *d)*, PETRVS FABER *e)*, HERM. VVLTEIVS *f)*, GERH. NOODTIVS *g)*, PAVLL. AERODIVS *h)*, ANT. MATTHAEVS *i)*, ZACH. HVBERVS, *k)*, IO. GOTTL. HEINECCIIVS *l)*, IO. ORD. W. WESTENBERGIIVS *m)* ac IOS. FERN. DE RETES *n)* omnes in eo conspirent, quod iure Romano omnia crimina, quae mortem; vel capi-

a) conferas THEOD. BALSAMONEM in *commentar. iuris*, p. 117. sqq.

b) testes hanc in rem produci- mus leges Wisigothorum, *libr. VI. tom. 11. §. 3. p. 2017.*

c) *loc. excitat.*

d) *commentar. nouo in institut. p. 756.*

e) *libr. 11. semestr. cap. 3.*

f) *commentar. ad institut. p. 342.*

g) *libr. 11. obseruat. cap. 25. p. 345.*

h) *not. ad Quinct. decl. 371. p. 613. edit. BVMANN.*

i) *comment. ad libr. XLVII. XLVIII. D. de crim. proleg. cap. 6. p. 30.*

k) *diff. inuid. libr. 111. diff. v. cap. 3. p. 528.*

l) *tom. 11. antiquitat. iuris, p. 318.*

m) *princ. iuris secundum digest. ord. libr. XXXXVIII. tit. 1. tom. 11. operum, p. 717.*

n) *libr. 111. analector. extans*

capitis deminutionem maximam et mediam procreant, existant capitalia: duplex inde ducimus confectarium. Discimus ex illis, Constantinum improprie esse loquutum, dum capitale supplicium aliis opponit poenis o); ex iis vero simul patet, MARTIANVM omnia hic intelligere crimina capitalia: neque mortem solum; sed etiam capitis deminutionem maximam et mediam sequi solum oportere crimina, commissum a donatore, si donatio debet esse inualida.

§. VIII.

REQUIRUNT itaque donationes, de quibus nostra lex loquitur, crimen quoddam, quod commiserit donator, capitale; sed, nisi omnia me fallunt, angustioribus adhuc terminis rem circumscribit legislator, quum addit, crimen debere esse contractum. Non solum MARTIANVS noster caute voculam hanc addit: *post contractum capitale crimen*; sed bene etiam conuenit nostro cum iurisconsulto PAPIANVS. Qui quum adplicat ea, quae de criminibus capitalibus generatim exposuit MARTIANVS, ad crimen perduellionis, non minus est cautus et ait, se loqui de donatio-

tom. 4. thes. iuris Roman. Otton. p. 1254.

o) accurate enim vocabulum: *capitis poena* distinguere debemus a crimine capitali. Illud ordinarie solum poenam, qua quis vita priuatur naturali, significare, libentes concedimus, siquidem in primis hac de re erudite disputat IACOBUS CVERTIVS, *libr. v. ενιστηών, cap. 8.* tom. v. thes. iuris ciuil. Otton. p. 287.

et ex L. 11. §. 3. D. de poenis: l. 3. in fine D. ad l. Cornel. de Sicar. l. 7. §. 3. De leg. Iul. repet. l. 4. §. 2. D. de re milit. aliisque iuris locis id monstrat; capitale vero crimen amplior ordinarie habere vim ac potestatem, nemo potest infiriari. Aliam notionem capitis poenae indicat CORNELIVANBYNKERSHOECK *libr. 1. obseruat. iuris, cap. 1. tom. 1. oper. p. 6. sqq.*

nationibus *post crimen perduellionis contractum* p). Quemadmodum nostrates conatum, *Vorsate*; siue attentatum crimen sedulo a perpetrato distinguunt multoque mitiores existunt in illo puniendo; ita eandem differentiam veteres statuerunt inter conatum et crimen perfectum; antequam donationes inualidas censerent, quod loquutio: *crimen contractum*, alioquin in iure adhibita q) satis superque docet. Hoc quum sciamus: merito hic statim duo consuetaria ex his ducere nobis licet, de quibusnam donationibus sit sermo. Quum saepenumero accidit, ut scelus, licet sit commissum ac contractum, non statim vindicetur ac priusquam manifestetur, longum praeterlabatur temporis spatium: I) omnes donationes hunc in censum veniunt, quae factae sunt, commissio flagitio, siue sint *post*; siue *ante crimen imminens promissae et ab altero acceptatae*. Respicio, dum haec trado, ad aliud MARTIANI effectum r): *qui rei postulati; vel qui in scelere deprehensi, metu criminis imminens mortem sibi consciuerunt, heredem non habent*. Scribit iurisconsultus, illum metuere crimen imminens, qui flagitio se polluit: eius iam sit adculatus; vel deprehensus, hancque ob rem nobis haud obscure significat, crimen imminens denotare minime absolutionem perfectionemque criminis; sed eius publicam accusationem. Haec profecto donationem antecedere haud debuit, si omnes illae eum in censum veniunt, quas factas esse constat

com-

p) L. 31. §. 4. D. de donationib.

r) L. 3. D. de bonis eorum, qui

q) L. 20. et 22. D. de poenis: ante sentent.

L. 5. D. ad leg. Iul. maiestatis,

commisso crimine. Neque vero minus II) falleretur ille, qui legem nostram de iis solum donationibus, quae factae sunt *in reatu*, intelligeret. Defendere quidem se posset ab erroris crimine, si eam vocabulo *reatus* subiiceret vim potestatemque, quam ei dederunt ARCADIVS et HONORIVS *s*), vbi tempus criminis ac reatus coniungunt et vtrumque vnum esse ac idem, declarant; verum enim vero profus singularem huius vocabuli hic adhiberi notionem, cuiuslibet statim patebit, cui nota sunt alia iuris auctorum effata, quae memoratam voculam habent. Omnia in eo conveniunt, quod per reatum statum eius intelligunt, qui flagitium commisit eiusque iam est adusatus. Messalam inuentorem ferunt huius verbi, teste QVINCTILIANO *t*). Praeter illum mentionem eius faciunt MARTIALIS *u*), ac PRUDENTIVS *x*); e iurisconsultis vero MODESTINVS *y*), MARTIANVS *z*), VLPIANVS *a*), ac nonnullae utriusque codicis, THEODOSIANI et IVSTINIANEI leges *b*). Omnes mirifice comprobant definitionem nostram reatus taciteque per id docent, MARTIANVM, dum de omnibus donationibus, solummodo commisso facinore, factis loquitur, etiam eas comprehendere, quae post contractum crimen, ante reatum sunt conditae.

§. IX.

s) L. 9. C. de bonis proscriptor. ad de L. 1. cod. Theod. de bonis proscriptor.

t) libr. VIII. declam. cap. 3.

u) libr. II. epigr. 24.

x) hymn. diuin. v. 175. hymn. de natal. domini v. 101.

y) L. 25. D. de poenis.

z) L. 3. D. de bonis eorum, qui ante sententiam suam.

a) L. II. D. ad leg. Iul. Maiest.

b) L. ult. de rapto virg. L. 10. de bonis proscriptor. L. 3. de indulgent. L. 1. de adusat. et inscripition. L. 1. ad leg. Iul. de adulteriis L. 9. de his, qui ad eccles. confug.

§. IX.

HISCE de donationibus criminis capitalis reorum pronuntiat MARTIANVS: *eadem non valere* c) ideoque idem, aliis tantum verbis, exprimit, quod de donis muneribus eorum, qui se crimine perduellionis polluerunt, sentit speciatim PAPIANVS d), ubi ait: *illas ratas esse non posse*. Quid ea per verba sibi velit iurisconsultus, ita evidens est, ut nulla egeat disputatione: illa tamen non pure ac simpliciter profert; sed adiecta quadam conditione, quam tanto maiore cum solertia illustrare debemus. Exhibet illam codex Florentinus ita: *post contractum capitale crimen donationes factae non valent, ex constitutione diuorum Seueri et Antonini, nisi condemnatio secuta sit*; sed hisce ex verbis conditionem, quam adicere voluit MARTIANVS, discernere nondum possumus, quum illa ex omnium fere suffragiis inter ea loca digestorum Florentinorum censenda sunt, quae sunt deprauata atque corrupta. Acriter quidem ac maximo cum labore defendere studet lectionem, quam tradidimus, et ab ea corruptionis maculam amouere iurisconsultus, nostrae academiae quondam decus atque ornamentum, NIC. CHRIST. LYNCKERVS e), auctoritate forsitan celebritateque codicis Pisani nixus; ista vero vsque eo haud valet, ut cum viro summo hac in re consentiamus, quum, si verba ita essent posita, sequeretur, ut donatio rei condemnati valeret; contra irrita esset, ubi crimen istud ei sit condonatum. Absurdum hoc esset sanaeque repugnaret rationi. Ab antiquissimis

D 2 itaque

c) L. 9. D. de bonis proscriptor. e) *comm. ad L. 69. D. profocio,*

d) L. 31. §. 4. D. de donationibus. p. 33.

itaque temporibus iurisconfulti huic loco medicinam quaefuerunt. Qui vulgatam pandectarum editionem construxerunt, illi istam adhibere crediderunt, vbi priorem negationem ex propositione: *donationes - - non valent, cicerent f)*. Sequutus quidem eos est LAEL. TAVRELLVS g) minime, et vt semper laudem germani ac sinceri viri tueri posset, exhibuit locum ita, vti in codice reperitur; satis tamen euidenter, seipsum dubitare de eius sanitate, declarauit, quum uoculam: *nisi* notis hisce: [] includeret. Quum illis locos suspectos atque incertos indicaret TAVRELLVS, vt obseruat GVIL. BESTIVS h): non potuit non omnium fere animos oculosue per id conuertere in hocce effatum; in iis vero praeter LYNCKERVM exstitit nemo, qui sanum arbitratus esset locum ac reliquisset sententiam TAVRELLI. HVB. GIPHANIVS i), FRANCISC. BALDVINVS k), SCIP. GENTILIS kk), IO. MATT. BVSSY DE RABVTIN l), GVIL. FORNERIVS m), GREG. HALOANDER n), IO. IAC. WISENBACHIVS o), PETR. A TOVLLIEV o), IO. GVIL. HOFMANNVS p), EVER. OTTO q), IO. ORDVIN. WESTEN-

- f) conferas: SIEGM. REICH. LAVCHIVM, de negat. pandectar. Florentinar. cap. 16. p. 318.
 g) apud eundem, p. 318.
 h) de ratione emendandi leges, cap. 26. p. 271.
 i) ad l. 15. D. de donationibus.
 k) in disp. ad cap. 18. ad l. lul. maiest.
 kk) libr. 1. de coniurationibus, cap. 7. p. 116.
 l) diff. de donation. propr. Traiect. ad Rhen. c1010cccxi. cap. 2. p. 13.
 m) libr. 11. rerum quotid. cap. 30. ad l. 15. D. de donat.
 n) diff. ad pandect. 11. num. 20.
 o) collectan. diff. 1. cap. 9. p. 38.
 p) meletemat. academ. dissert. xxviii. §. 10.
 q) in Papiniano, cap. 17. p. 716.

TENBERGIVS r), in eo mendum latere, statuunt, quod aliena manu syllaba: *ni* accesserit ad *si* hancque ob rem loco: *nisi* condemnatio sit, *secuta*, legunt: *si* condemnatio sit *secuta*; eorum vero coniectura ita munita est argumentis, ut summam verisimilitudinem consequatur. Nemo profecto negabit hodie, menda etiam in codice Florentino reperiri posse; neque ex eo tuto argumentum duci ad sanitatem legis, quod illam ita exhibeat exemplum Pisanum s). Quum negligentia atque incuria scribarum saepe numero tanta fuerit, ut eius clara profecto reperiantur documenta, quae GVIL. BESTIVS t), ac HIER. BRENCMANNVS u) referunt: facile contingere potuit, ut scribentes nomen ANTONINI eius ultimam syllabam repeterent; priusquam coniunctionem adicerent ac per id in errorem raperent lectores, ut arbitrarentur, esse voculam *nisi*. Quod quidem reuera accidisse, amplissimum profecto exhibent testimonium libri ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ x). Eorum auctores minime ea ratione graece tradunt conditionem, qua eam exhibet codex Florentinus; sed clare loquuntur y): *δωρησαμένα κεφαλῆως καταδικασθέντος αἰ παρ' αὐτῆ μετὰ τὸ ἀμάχημα γενομένην δωρεάν εὐν ἰσχύουσιν*, *si is, qui donauit capitali supplicio damnatus sit post crimen admissum, donationes ab eo factae non valent.*

D 3

Miri-

r) princip. digest. libr. XXXVIII. u) loc. laudat.
 vii. 5. p. 464. x) libr. XLVII. tit. I. tom. VI.
 s) HENR. BRENCMANNVS, p. 174.
 lib. II. histor. pandect. Florent. cap. y) ASCONIVS PAEDIANIVS
 5. LEOP. ANDR. GYADAGNI de libr. I. in Verrem. EARN. ERIS-
 pandect. florentinis, cap. 18. et SONIVS, libr. V. de formul. cap.
 CHRIST. HENR. ECKHARDVS 214. p. 454. et IO. GOTTL. HEI-
 bermannent. iuris, libr. I. cap. I. NECCIVS, antiquitat. Roman. tom.
 t) de rat. euendand. leges, cap. I. II. p. 338.

Mirifice cum his consentiunt eorum interpretes, quumque iterum iam dudum obseruatum sit atque traditum, libros ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ praeclaram adferre opem et subuenire laborantibus iuris effatis hocque multis exemplis habemus compertum: merito in iis adquiescimus. Et cur quaeso amplius dubitaremus, amplecti supra laudatorum virorum sententiam? Vnicam nobis monstrat viam, qua id, quod percipi fere haud potuit in lege, intelligatur haecque, vt statim exponamus, commode sit explicanda.

§. X.

REBUS ita comparatis, profecto nos non fallimur, si sub ea conditione existimemus, MARTIANVM donationes capites damnatorum validas pronuntiasse, si *condemnatio sit secuta*. Quum ab antiquissimis temporibus apud Romanos iudices, puniendis facinoribus praefecti, de adcusatis sententiam vocula: *condemno*, ferrent illamque, vbi reum esse criminis crederent, tabella, tertia littera nota, significarent²⁾: non potuit non MARTIANVS eandem rationem vocabulo: *condemnatio* tribuere; quam ei quoque nostra aetate adsignamus. Est illa actus, quo quis criminis, in quod est vocatus, reus hincque simul poena, illud sequente, adficiendus rite declaratur. Vtrumque fit per sententiam; quam olim apud Romanos praetor, nostra aetate iudex, cui iurisdictio criminalis competit, pronuntiat. Poenae, quae subeunda erat damnato, necessario in condemnatione mentio fieri debebat. Licet distinguere videantur iurisconsulti inter poenam ordinariam atque extraordinariam et de hac solum requirant, vt illa

²⁾ L. I. §. I. D. ad SC. Turpilian.

illa in sententia definiatur, propterea quod ista lege sit iam determinata, ac sufficiat, ubi reus sciret, ipsum pendere debere poenam, eius facinori in legibus propositam; teste MARCIANO *a*); recte tamen monet ANT. MATHAEI *b*), nostra aetate poenas omnes fere esse extraordinarias hancque ob rem semper nominandas. Vbi hoc sit factum, superuacaneum forsân videri potest, cum poena facinus coniungere, quoniam ex ista iam confectarium posset duci ad flagitium, propter quod puniatur; verum enim vero ita ratiocinati sunt Romani. Quum, fieri saltem potuissent, cogitarent, ut insatiabilem crudelitatem etiam exercent iudices hominesque praeter meritum necarentur, neque vero vnquam diiudicare possent, vtrum sententia eiusmodi capitalis aequa sit; an iniqua; nisi constaret de crimine, propter quod illa sit pronuntiata: sapienter sancitum inuenimus, ut facinus rei semper manifestari oporteret. Declarabatur illud non solum populo per *elogium criminis c*), quod ubi in scriptis, *titulus d*), ubi ore prolatum esset, *superdi-*

ctio

a) *comm. ad libr. xxxvii. et xxxviii. dig. de criminibus, p. 450.*

b) de quo videndus est: ANDR. FLORENS RIVENS *de elogiis criminum, Vittembergae, 1610 cclv.*

c) conseras: TERTULLIANVM, in *apologetico, cap. 2. p. 35. edit. HAVERGAMPII: SVETONIUM vit. Caligulae, cap. 32. tom. 1. p. 376. DION. CASSIUM libr. lliii. p. 513. VINCIANVM, declamation. ccciii. quibuscum merito L. 3. §. 1. D. de stellionatu et exemplum optimi nostri seruatoris coniun-*

gere licet, cuius cruci τοῦ τῆλοῦ esse impositum, IOANNES, cap. xviii. v. 19. aliique scriptores sacri testantur. Addas: IVST. LIPSIUM, de cruce, libr. ii. cap. ii. tom. iit. operum, p. 1187. atque ANTON. BALT. WALTHERVM, in iurissib. historischen Betrachtungen über das Leyden und Sterben Christi medis, lliii. p. 340.

d) L. 13. §. 16. D. de iureiur. Ipsi ritus vestigia deprehendimus in LAMPRIDIO, vit. Alexandri, cap. 36. SPARTIANO, vit. Seueri, cap. 2. et ZONARA, in Valentin,

Etio e) vocabatur; verum etiam in sententia. Satis evidenter profecto hanc rem nos docet MARTIANVS, quum mentionem poenae non tam necessariam arbitratur; quam nominationem criminis *f)*: *si pronuntiauerit*, de calumniatore scilicet, *calumniatus est, condemnauit eum, et quamuis nihil de poenae subiecerit, tamen legis potestas aduersus eum exercebitur*, quibuscum omnes sententiarum capitalium, a Romanis pronuntiarum, formulae, quas nobis LIVIVS *g)*, VALERIVS MAXIMVS *h)*, CICERO *i)*, CAESAR *k)*, PAVLLVS *l)*, aliique, ab BARN. BRISSONIO *m)*, ANT. MATTHAEI *n)* excitati, conseruauerunt, quaeue omnes causam damnationis continent, sunt coniungendae. Haec quum ita sunt comparata hocque peragunt iudices, ubi reum condemnant, tanto facilius perspicere nunc potest, quid sibi velint iurisconsulti, quum condemnationem secutam esse oportere contendunt, si de donatione capite damnati pronuntiare quis velit, eam non valere. Per id clare significant, donationes minime, omni discrimine remoto, esse reiiciendas; sed probe casus esse distinguendos. Quod si quis facinus commisit, notatione dignum, vel in illud a iudice inquiritur; vel illud potius negligitur neque inuestigatur. Hoc si accidit, multo minus condemnatio sequi potest ideoque validae eius sunt dona-

P. 30. IAC. CUIACIVS, *libr.*

VIII. *observat. cap. 7. p. 231.*

e) L. 3. §. I. D. ad SC. Turpilian.

f) *libr. VIII. cap. 7.*

g) *libr. VII. cap. 8.*

h) *pro C. Rabirio, cap. 2.*

i) *in bello Africano, cap. 5.*

k) L. 41. D. de poenis.

l) *deformulis, libr. v. cap. 217. p. 456.*

m) *loc. memorat.*

n) *operibus crimin. qu. num. 1.*

donationes: contra, si *illud* euenit et diligens iudex reuelatum crimen in lucem proferre studet, inuestigatio per sententiam *vel* ad finem producetur; *vel* non. Si ea haud finitur, nunquam condemnatio sequi potest, siue abolitio criminis, a principe impetrata; siue adpellatio ab inferiori iudice ad superiorem, quam damnati mors, pendente ipsa, sit sequuta; siue alia causa impedimentum fuerit, quo minus finiri potuerit inquisitio. Quis hanc rem in dubium vocabit de abolitione? Si verum est, ut est et unanimi consensu doctorum censetur, aequiparandam esse abolitionem cum absolutione; neque aliam inter utramque esse differentiam; quam quod ista sit gratiae; haec vero iustitiae actus, obseruantibus FARINACIO *o*), MYLERO *p*) atque ENGAUO *q*), necesse profecto est, ut etiam illa donationes reorum capitis confirmet, de quibus adhuc dubium fuit, utrum seruandae sint; nec ne? Licet deinde nos non fugiat, in plerisque Germaniae prouinciis supplicibus adpellationis solatium haud esse relictum, quidquid dicant DAN. MOLLERVS *r*), BEN. CARPZOVIUS *s*) atque alii; eum tamen simul rudem esse oporteret atque ignarum iuris Romani penitus, qui eandem consuetudinem obrinuisse contenderet Romae; nec adpellare potuisse eos, quibus capitalis sententia sit pronuntiata. Quum in capitalibus ibi causis eadem

o) oper. crim. quaest. 4. num. 1.

p) nomolog. cap. 16. §. 10.

q) diff. de abolitione, §. xviii. p. 23.

r) semestr. libr. III. cap. 33. p. 501.

s) pract. criminal. part. III. quaest. 139. p. 321.

dem ratione adpellare liceret; qua in ciuilibus: immo id in istis permissum esset non solum reis; verum etiam eius propinquis atque amicis t), eundem effectum procreare oportuit protuocationem, a capitali sententia factam; hancque penitus suspendere. Neque itaque dici potuit, pendente adpellatione condemnationem esse secutam. Quumque de testamentifactione aperte statuit auctor noster MARTIANVS u): *eius testamentum valere, qui in capitali crimine damnatus, adpellauerit et medio tempore perdente adpellatione fecerit testamentum et ita decesserit*, non fallimur, si a testamentis concludamus ad donationes et idem de his valere debere, cum PETR. DE TOVLLIEV x) existimemus. Sed iam restat vltimas denique casus, si finitur inuestigatio criminis per sententiam. Illa esse potest vel condemnatoria; vel absolutoria. Haec efficit minime condemnationem ideoque multo minus irritas donationes reddit, quas capitis fecit accusatus; vbi vero condemnatoria sit promulgata, tunc adest casus, quo condemnatio crimen sequitur capitale ac sententia ipsa omnes aufert donationes, quas capite damnati contraxerunt commisso facinore.

§. XI.

Ex his quum satis clarum est atque euidentis, donationes a capite damnato post crimen contractum factas hand valere, vbi condemnatio sit secuta: varia ac diuersa ea ex re

t) L. 6. D. de adpellat. l. 29. C. permiss. CONRAD. RITTERSHV-
 eodem tit. l. 2. §. vlt. D. quando ad-
 pellat.

u) L. 9. D. quibus testam. fac. x) collectan. diff. 1. cap. 9. p. 41.

re ducere possumus confectaria, quae singularem adhuc lucem adferunt legibus quibusdam, ista egregie ac belle confirmantibus. Primum est: *Omnes ac singulae donationes, antequam crimen sit perpetratum, factae, validae sunt, licet dein morti adhuc tradatur donator ob crimen superueniens.* Egregie confirmant hoc duo effata VLPIANI, quum in eorum priori ita loquitur y): *Si maritus uxori donauerit et mortem sibi ob sceleris conscientiam consciuerit, vel etiam post mortem eius memoria eius damnata sit, reuocabitur donatio, quamuis ea, quae aliis donauerit, valeant, si non mortis causa donauit;* in posteriori vero haec scribit z): *si aliquis mortis causa donauerit et poena fuerit capitis adfectus: remouetur donatio ut imperfecta: quamuis ceterae donationes sine suspitione poenae factae valeant.* Sunt quidem, quibus aliquid difficultatis habere memoratae duae leges sunt visae et e quibus nominare saltem possumus ALBERIC. GENTILEM, quem mirum in modum lex prior, ut ipse fatetur, cruciavit; verum nihil aliud vterque locus statuit; quam quod nostra lex tradit, licet tantum dissidium esse videatur inter omnia haec tria effata, ut difficile profecto tolli posset negotio. In prioribus verbis loquitur iurisconsultus de donationibus eius, qui alicui quid donauit: dein scelus commisit: poenam tamen haud subiit; sed ita potius decessit, ut vel mortem sibi sceleris causa consciuerit; vel naturalem quidem passus; attamen memoria eius sit damnata postea. Eiusmodi donatorem cogitare nos oportet, si recte percipere volumus mentem iurisconsulti. Loqui eum de do-

E 2

nato-

y) L. 32. §. 4. D. de don. inter vir. et uxorem.

z) L. 7. D. de donat. mort. caus.

natore, qui donationem fecit; antequam flagitium committeret, cum ALBERIC. GENTILI *a)* ex priorum verborum structura conicere licet, et quamvis quidem quis obiicere nobis posset, etiam VLPIANVM de donatore loqui potuisse, qui perpetrato crimine, donasset; omni iure tamen sententiam tamdiu tuemur; donec eiusmodi aduersarius ostenderit, VLPIANVS reuera hanc; neque nostram elegisse speciem eamque maiorem habere probabilitatem. Requirit dein auctor adhuc aliud de tali homine, vt decesserit nimirum et mortem sibi consciuerit. Non ipsi omnis caussa, cur humanitatem ita eiurauerit, vna eademque est; sed non sine ratione addit, eum oportuisse mortem sibi consciuisse *sceleris caussa*. Haud obscure per id significat, se ab eorum partibus stare, qui cum Stoicis causas τῆς αυτοχρησίας sedulo distinguunt ac diiudicant; neque in vnum censum scribunt homines, qui flagitii conscientia ducti eosue, qui ex vitae humanae taedio ac contemptu illi finem faciunt. De his quum statuerent Zeno eiusue adscelae, Stoici, ipsos facinus committere, non modo non vituperandum; verum etiam nonnunquam laude quadam dignum *b)*: dogma hoc etiam fautores suos inuenit inter iurisconsultos, e quibus PAPINIANVM *c)*, NE-

RATI-

a) libr. I. de coniurat. p. 116. rum et christianor. 10. FRANC. BYDDEVS, de error. Stoicorum, diff. III. §. 5. et GOTTH. FRID. OESFELD de Stoicorum in defendenda Catonis autocibria errore, Halae, MDCCCLVI.

b) prouocamus hanc in rem ad PLINIUM, libr. XXVIII. bist. natur. cap. 2. et SENECAE, epistol. XVIII. Conferas: IVST. LIPSIUM manuactione ad pbilos. Stoicam, diff. XXII. p. 153. IO. ROBERCK de morte voluntaria pbilosophor. et honor. virorum etiam iudaeo-

c) L. 3. pr. de bonis eor. qui ante sentent.

RATIVUM PISCVM d) PAVLLVM e), ARRIVM MENANDEVVM f), et VLPIANVM g), nominare possumus. Omnes hi iurisconfulti conveniebant hac in re cum Zenone ideoque nemini profecto mirum erat, quid sit, quod hoc loco: *sceleris causa* addit. Eodem praecepto imbutus sine dubio criminationem, se superuacaneum quid protulisse, veritus est, ubi de eorum donationibus quaestionem mouisset, vtrum validae fuissent; nec ne? qui vitam contemnunt ideoque mortem subeunt voluntariam. Eam quidem rem ita constare arbitratur, vt nulla egeat disputatione; num vero eadem ratione iis liceret donare, qui mortem sibi sceleris causa adsciscunt; nec ne? dubium forsitan ipsi videtur ideoque illud hic definit. Comparat hoc cum autochiro iuriconsultus alium donatorem, cuius memoria sit damnata. Poena haec erat ordinaria, qua cum aliis grauissimis animaduersionibus adsciebantur criminis maiestatis; seu perduellionis rei, ubi statuae eorum, imagines et tituli detraherentur

E 3

ac

- d) l. 11. §. 3. D. de his, qui not. infam.
 e) libr. v. sentent. tit. 12.
 f) l. 3. §. poen. D. de re militar.
 g) l. 6. §. 7. D. de iniust. rupt. et irrit. fact. test. Legas: PAGANIN. GAUDENTIVM *iuridic. exposi. libr. 1. cap. 24. tom. III. thes. iuris Romani*, p. 362. ELBERT. LEONINVM, *libr. IIII. emendat. cap. 5. EDM. MERILLIVM, libr. 1. obseruat. cap. 23. HVG. GROTIUM, florumspars. ad ius Iustinianum*, p. 280. ed. GEBAVERI, IAC. GYTHERIVM, *de iure ma-*
- nium, libr. 1. cap. 10. p. 61. CONRAD. RITTERSHVSIVS, commentar. ad institutiones*, 242. ANT. SCHVLTINGIVM, *in iurisprud. Anteiustiniana*, p. 476. CAR. HANN. FABROTTVM, *exerc. v. de morte voluntaria*, tom. III. *thesaur. iuris Romani*, p. 1187. CORNELIVM VAN BYNCKERSHOECK, *libr. IIII. obseruat. iuris Rom. cap. 4. tom. 1. oper. p. 345. IAC. CVIACIVM libr. XXVI. obseruat. cap. 40. EV. OTTONEM, in Papiniano, cap. 9. p. 228. GERH. OELRICHS, in vita Martiani, libr. 1. cap. 7. p. 45.*

ac nomen e factis, vt memoria eius plane aboleretur, eraderetur. *HARRIANVS b)*, *TACITVS c)*, *HERODIANVS k)*, *CAPITOLINVS l)*, amplissima iam eius rei nobis praebent testimonia, quibus nonnullae leges merito sunt adiciendae *m)*. Quum maxime duram atque acerbissimam memoratam poenam arbitrentur, nemini profecto ista subeunda erat; nisi ei, qui crimen, ista dignum, commiserint. Haec est causa, cur satis clare se locutum esse, auctor sit arbitratus, vbi a poena reum describat; neque adiciat delictum, quo se polluerit; per id vero, quod immisceat voculam: *post mortem*, magis adhuc mentem suam declarat nosque docet, se eiusmodi perduellem donatorem sibi fingere, cuius scelus, ipso superstite, haud fuerit detectum; sed manifestatum potius post eius decessum; adeo, vt nullam amplius poenam pendere posset reipublicae; nisi damnationam memoriae. Ex his, quae adhuc disputauimus, clare elucet, quatenam sint *personae*, de quarum donationibus hac in lege sit sermo. Distinguit illas iam inter se maxima cum diligentia, licet illud paullulum tecte faciat. Quodsi eiusmodi homo, qui crimen commisit, antea donationem fecit; eius vero poenam haud luit; sed solum mortem ex eius conscientia sibi consciiuit;

siue,

- b)* *differat. Epictet. IIII. cap. 5.* *iud. Euolu. IAC. RAEVANDVS, libr. III. coniecturar. cap. 16. RADVLPH. FORNERIVS, libr. II. rerum quotidianar. cap. 17. et 18. CHRIST. ADAM. RYBERTVS, animaduersion. ad enchirid. Pomponii, cap. 2.*
c) *hystor. libr. III. cap. 13.*
k) *in Maximino, cap. 23.*
l) *Hbr. VIII. hystor. Romanae, cap. 5.*
m) *L. 6. §. 8. D. de iniust. nupt. et irrit. testamento: l. 32. §. fin. D. de donat. inter vir. et uxor. l. 76. §. fin. D. de legatis II. §. 3. 1. de publ.*

sue, ubi naturali sit defunctus, memoria eius est damnata: donauit vel inter viuos; vel mortis causa. Donationes mortis causa, uti testamenta, haud prius confirmantur; quam morte *n*), quumque illam semper antecesserit delictum, quod contraxit, illae nunquam in donationum, ante crimen factarum; seu potius perfectarum, censum venire possunt ideoque recte illas hic excipit *VLP IANVS o*): *si non mortis causa donauit*. Quodsi mortem haud respexit eiusmodi donator, uti illum supra descripsimus, donauit ille inter viuos, idque vel uxori; vel extraneis. De donationibus, inter virum eiusue uxorem factis idem dicendum est, quod de donationibus mortis causa adfirmatur; neque alicui mirum esse id debet; nisi sit hospes in iure Romano penitus. Prohibitae sunt ordinarie illae, quumque eam ob causam non; nisi morte possent firmari *p*), eadem ratione earum in donationum, quae ante eiusmodi donatoris crimen fuissent perfectae, censum cadere queunt. Sapienter itaque atque scite dicit *VLP IANVS: si maritus uxori donauerit - - - reuocabitur donatio q*). Sed supersunt solum donationes, quas eiusmodi homo extraneis fecit inter viuos

n) §. 1. I. donat. l. 25. 27. 32. *D. de mortis caus. donat.*

o) L. 32. §. 7. *D. de donat. inter. vir. et uxorem.*

p) ex sententia orationis diui *Seueri*, in l. 32. *pr. et §. 2. D. de donat. inter virum et uxorem memoratae*, ex qua quidem ea quoque deriuanda sunt, quae habentur in *PAULLI libr. 11. sententiar. resp. Har. tit. 23. §. 5. p. 312. Conferas IAC. CUIACIUM, libr. XVIII.*

obseruat. cap. 15. p. 613. ANTON. SCHVETINGIUM in iurisprud. Anteuinsianca, p. 312. et CORN. VAN BYNCKERSHOECK, obseruat. iuris Rom. libr. v. cap. 18. tom. 11. operum, p. 93. 199.

q) animaduertendum id est contra *IO. WYBONEM*, qui sine discrimine donationes, a marito ante reatum in uxorem collatas, firmas esse adserit, in *Triboniano defenso*, p. 29.

viuos. Illae statim perfectae sunt, vbi contrahuntur hocque vbi accidit; antequam crimen sit commissum: illae sunt vnicae, de quibus recte monet iurisconsultus, *ea, quae aliis donauerat, valere*. Quod VLP IANVS hoc loco itaque exposuerat: idem profecto idque aliis tantum verbis factum est altera, quam supra recitauimus, lege. Loquitur ibi generatim de reo, qui capitis poena fuit adfectus et tamen; antequam crimen sit commissum, fecit donationem. Exhibet nobis hic euidentius indicium, sermonem hic esse de hisce donationibus, quum illas *sine suspicione poenae factas* vocat et per eas, vti quoque obseruat ZACH. HVTENVS r), donationes intelligit, ante contractum crimen factas. Dispicit illas iterum in mortis causa donationes atque eas, quae celebrantur inter viuos. De his; non vero de illis adfirmat iurisconsultus, *illas valere* hacque ratione denuo multum robur addit regulae, a nobis supra nostra ex lege deductae.

§. XII.

SEQUITVR secundum confectarium: *Quorum reorum condemnatio fieri debet in ipsorum vita, eorum donationes, post flagitium contractae, si illud haud eueniat, morte ita corroborantur, vt reuocari nequeant*. Ita enim argumentamur. Clarum est atque iam extra dubium positum, condemnationem debere sequi crimen, si donationes, post illud factae, sunt reuocandae. Vbi delictum est ita comparatum, vt eius inquisitio cum morte rei finiatur; neque illa continuari queat, ipso mortuo, tunc illud, vbi reuera e vita,

r) *diss. iur. libr. III. diss. v. p. 528.*

e vita, dum durat inuestigatio, reus migret, condemnatio nunquam sequi debet. Ergo inde merito concludimus, mortem illud tempus esse, quo eiusmodi donationes confirmantur. Hoc quum certum est atque expeditum: ab eo ad contrarium argumentamur et cum his tertiam coniungimus regulam: *quorum reorum condemnatio fieri potest post mortem, eorum donationes, post crimen factae, etiam post mortem primum euanescere possunt, si condemnatio adhuc succedat.* Romani haud facile reum sine defensione communis, cui quam maxime studebant, humanitatis causa, condemnarunt haecque fuit causa, cur ordinarie crimina; nisi reis viuis fuerint detecta et punita, morte ipsorum, sepulta essent penitus atque sublata s); tantum tamen abfuit, vt idem de perduellionis crimine statuerent; vt, lege potius Iulia maiestatis t) euae, quam SEVERVS ET ANTONINVS u), ARCADIVS ET HONORIVS x) promulgarunt, de tam detestabili ac nefando scelere cauerent ac sancirent, inuestigationem illius etiam post mortem, vbi deregatur, esse incipiendam, et reorum bona saltem fisco addicenda. Hoc in delicto itaque condemnatio fieri potest post mortem. Eo itaque iam legis nostrae auctor, MARCIANVS, respexit, quum addit, *si condemnatio sit secuta*: nec definit, vtrum in vita id fieri debeat; an idem liceat post mortem; sed rem adhuc clariorem reddit nostrumque dogma, supra prolatum, egregie corroborat,

s) L. 20. D. de accusat. et inscript.

u) L. 20. D. de accusat. et inscript. quae addit crimen repetundarum et de hoc idem iubet.

t) PAVLVVS, lib. v. sententiar. tit. 29. §. 15.

x) L. quisquis C. ad leg. Iul. mai.

roborat PAPINIANVS *γ*): *ratæ donationes esse*, inquit, *non possunt post crimen perduellionis contractum, quum heredem quoque teneat; et si nondum postulatus vita decesserit.* Conferas: SCIP. GENTILEM *z*), RADVLPH. FORNERIVM *a*), FRANC. BALDVINVM *b*) atque EVER. OTTONEM *c*).

§. XIII.

QVONIAM denique nostra in lege generatim de omnibus donationibus, post contractum capitale crimen factis, est sermo; neque strictius eae sunt definitae, quarum ex eo ducimus consecrarium: *baud interest, vtrum donationes sint mortis causa; an inter viuos: vtrum simplices; an remuneratoriae; sed omnes ac singulae, vbi condemnatio crimen sequatur, post quod sint contractae, euanescent.* De donationibus mortis causa nemo profecto dubitabit, quum illae nunquam valent, vbi donatorem poenam capitalem subire oportuit et eae etiam euanescent, quae ante reatum in aliquem sunt collatae *d*). Ab iis merito argumentum ducere possumus ad donationes, quae post crimen contractum sunt factae; nos vero tuto ita ratiocinari posse, belle docet VLPIANVS *e*), quum ait: *si aliquis mortis causa donauerit et poena fuerit capitis*

γ) L. 31. §. fin. D. de donat.

z) de coniurat. libr. I. p. 116.

a) libr. II. ver. quotidianar. cap. 3.

b) disp. ad l. 1. Ins. maiest. cap. 8.

c) in Papiniano, cap. 17. p. 716.
Adiungas: 10. ORD. WESTEN*

BERGIVM, princ. digestor. libr. XXXVIII. tit. v. tom. II. operum, p. 375.

d) L. 31. D. de mort. caus. donat.

e) L. 7. D. de mort. caus. donat.

pitis adfectus, remouetur donatio et imperfecta. Neque vero aliud statuendum est, vt recte monet PETR. DE TOVLLIEV f), contra NIC. CHRIST. LYNCKERVM g) de *donatione inter viuos.* Colligendum quidem id iam est ex eo, quod vniuersè prolata sint a MARTIANO verba; sed in hoc adquiescere haud debemus, quum hanc in rem testari nobis licet VLPIANVM eiusue supra memoratum locum. Postquam de donationibus mortis causa loquutus est, pergit iuriscultus ad *ceteras donationes* et sub his alias haud intelligit; quam donationes inter viuos, quoniam tertium earum genus haud cogitari potest. Statuit quidem, eas valere; quum tamen aperte id adfirmare vult de iis, *quae sine suspitione poenae sunt factae*, illas excludit; quae post crimen commissum sunt contractae et de iis tacite adserit, illas haud valere. Magna dein differentiarum copia adest inter *simplices* atque *remuneratorias*, quarum quinquaginta nominat CHRIST. FERDINAND. HARP- PRECHTVS h); illa tamen ex nostra quidem sententia eo haud referri potest, quod simplex donatio a reo post crimen facta euanescat; minime vero remuneratoria. Vtraque nihilominus inter se in eo conuenit, quod sit alienatio, quumque haec quoque sit vera ratio, cur donationes eiusmodi hominis, in quorum bonis fisco iam competit ius perfectum, sint inualidae, vt id supra demonstrauius, et ex lege ARCADII et HONORII i) liquet, legem nostram

F 2

meri-

f) *collektan. diss.* 1. p. 39.g) *ad l.* 69. *D. pro Soc. cap simplicis*, Tubingae, c1515 cclliiii, 4 p. 33.

4 p. 33.

h) *semicenturia potiorum differenti-* i) *L. quisquis C. leg. lul. ma-* *estatis.*

merito de vtraque donatione interpretamur. Sed num quoque eadem ratione donationem puram cum conditionata comparare possumus, si ante reatum sit confecta, post illum vero completa conditio, quae ei sit adiecta? Consultamus hic IULIANVM *k*): *si pecuniam, inquit, mihi Titius dedit absque ulla stipulatione, ea tamen conditione, ut tunc demum mea fieret, cum Seius consul factus esset: siue furente eo; siue mortuo, Seius consulatum adeptus fuerit, mea fiet.* Quanquam IULIANVS aliam hic sibi fingit speciem: docet nos tamen, in conditionata donatione, ubi impleatur conditio, ei adiecta, respiciendum esse tempus, in quo donatio perfecta fit; non vero illud, in quo impleta sit donatio, quoniam hoc si statuisset, absurdum fuisset, donationem cogitare furentis; seu mortui. Hoc si quoque hic adsumamus, facile quaestio, supra in medium adlata, est decidenda. Si conditionata donatio ipsa ante delictum sit contracta, semper salua manet; illud vero minime dicendum est de donatione conditionata, in reatu contracta.

§. XIV.

SED iam ad nobilissimam scriptionis huius peruenimus partem. Restat nunc adhuc, ut dispiciamus, qua ratione nostra aetate adplicari possit doctrina de donationibus capite damnatorum. Sunt quidem, qui existimant, illam profus esse abolitam, et in quibus PETRVM inuenimus WESEN-
BECI-

k) L. 2. §. 5. D. de donationibus.

BECTVM l); sed nullo profecto iure illud ipsi possumus largiri. Distinguere potius nos oportet crimina atque in iis secernere crimen perduellionis ab aliis flagitiis. Quum illud omnibus temporibus tam detestabile sit visum, ut etiam in recentioribus iurisciuilis legibus, quae alioquin abrogarent in reliquis criminibus bonorum publicationem, id exciperetur haecque isti semper reseruetur^{m)}, factum est, ut istam poenam etiam perduelles subire deberet apud nostrates: immo ea Germanicis legibus confirmaretur, qua de re ea clarum exhibent testimonium, quae statuerunt imperatores CAROLI IVⁿ⁾, pariter ac V^o). Nemo infitari potest, istas severas sanctiones adhuc constanter et adcurate seruari. Accidit per illud, ut bona eiusmodi perduellum ordinarie fisco cedant, quinque haec vera est ratio, cur ea, quae antea exposuimus, nostra in lege sint statuta: non potest fieri; quin nos de donationibus, quas perduellis, crimine perpetrato, in aliquem contulit, idem iam sentiamus, quod olim de donationibus capite damnatorum generatim statuerunt Romani. Conuenit sane inter omnes iuriconsultos, criminis laesae maiestatis reis, ideo, quod bona eorum publicentur, denegandam esse testamenti factionem. Superuacanei operis culpam itaque effugerem, si in probando hoc dogmate operam confunderem; nec satis haberem, ad CHRIST. PHIL. RICHTERVM q) aliosue prouocare. His accedit, quod Carolus quartus in satis celebri sanctione *aureae bullae* nomine nota q) do-

F 3

na-

l) paratiel. ad dig. tom. II p. 605.

m) auth. bona damnator. C. de bonor. proscript. et damnat.

n) aur. bull. cap. xxiiii. §. 3.

o) C. C. C. art. cexviii.

p) decis. lxxv. num. 5.

q) aur. bull. cap. xxiiii. §. 8.

nationum ipse mentionem fecerit, quas reuocandas censet, ubi factae fuerint a perduelle, *dotes*, inquit, *donationes quorumlibet, postremo item alienationes, quas ex eo tempore qualibet fraude; vel iure factas esse constiterit, quo primum memorati de ineunda factione ac societate cogitauerint, nullius statuimus esse momenti.* Rebus hisce ita comparatis, non dubitarunt BERNH. AVTVMNVS r), SIMON A GROENEWEGENS s), PHILIBERT. BVGNON t), ac IO. OTTO TABOR u), nostram legem ratione criminis perduellionis inter eas referre, quae abrogatae hodie sunt minime; sed adhuc adcurate obseruantur. Reuocari itaque posse a fisco mortis causa donationes, ab tali reo contractas, recte contra collegium iurisconsultorum Argentoratensium x) animaduertit AVGVSTIN. LEYSERVS y). De iis, quae celebrantur inter viuos, idem cum ANTON. MATTHAEI z) merito statuendum est, licet de his similiter necesse esse existimemus, vt factae sint post crimen commissum eiusue reus condemnatus fuerit; vel saltem conuictus. Etenim CAROLVS a) aperte praecipit: *wenn iemand beklagt vnd in Recht erfordert oder gebracht würde, von Sachen wegen, so er der übermunden, sein Leib; oder Gut verwürket hätte, und aus Furcht solcher verschulder Strafe sich selbst ertödet, dessen Erben sollen*

r) ad rubr. de donationibus, p. 519. x) apud IO. SCHILTERVM, exerc. L. §. 9.

s) de legih. abrogat. ad l. 15. D. de donat. p. 281. y) meditat. ad pandectas, vol. VI. spec. CCCCXXXVIII. med. 6. p.

t) de leg. abrogat. libr. VI. cap. 1256. z) commentar. de criminibus, libr. 87. p. 542.

u) parasit. ad tit. C. de donation. XLVIII. tit. XVIII. cap. 2. p. §. XIII. tom. I. tractatum. p. 562. a) artic. CXXXV.

918.

a) artic. CXXXV.

sollen in diesem Fall seines Guts nicht fähig; oder empfänglich; sondern solch Erb und Güter der Obrigkeit, der die peinliche Straffe, Buß und Fällzustehen, beimgefallen seyn, hac que in causa confiscationem bonorum admittit Quodsi vero iam legem, a nobis supra traditam obseruare velimus, semper eorum simul donationes infirmantur, quorum bona publicantur, ideoque eas merito etiam hoc in casu inualidas censemus ideoque eus. Disputarunt nonnunquam iurisconsulti, vtrum bona a die commissi criminis; an ex eo tempore, quo sententia fit lata, fisco cedant? sed in decidenda hac lite operam haud perdamus. Neque hac in re mutatam esse in Germania nostram legem omnesue donationes infirmari, quae post crimen sint factae, testis est CAROLINA. sanctio b). Vbi enim de donationibus perduellium dicit, illas esse nullius momenti, non sine causa monet, hic omnes donationes intelligendas esse, qualibet fraude vel iure factas esse constiterit, quo primum memorati de ineunda factione ac societate cogitauerint. Qualis quaeso consensus concentusque legis Romanae huiusque decreti?

§. XV.

HAEC de crimine perduellionis; sed longe alia est ratio reliquorum delictorum. Si ius Romanum respiciamus, non possumus asserere, antiquioribus eius legibus hac in re per recentiores esse derogatum. Licet IUSTINIANVS

fustu-

b) CAST. A RHEDEN, de iis, ENGAVIVS, comp. iur. criminal. quae in crimine laesae maiest. occur. libr. I. tit. XXXXIII. p. 268. zumt. singularia, §. XXVIII. SVM. FRID. WILLENBERGIUS, de femina criminis laes. maiest. rea, §. XVIIII. et §. 8.

c) cur. bulla, cap. XXIII.

fustulerit seruitutem poenae *d*), et confiscationem bonorum *e*), cui subiecti erant ordinarie capite damnati; posterius tamen ita est factum, vt quilibet videat, ea descendentium, saltem aliorumue propinquorum causa esse sancita ideoque, nec per id nactum esse damnatum libertatem, quidquam alienandi. Bene id perspiciunt iuris interpretes et vna fere mente consentunt, VLRIC. HVBERS *f*), ANTON. MATTHAEI *g*), SAM. STRYCKIUS *h*), WOLFG. AD. LAUTERBACHIVS *i*), PETR. MULLERVS *k*) aliique; sed longe alia est ratio iuris hodierni. Quum seruitutem poenae penitus ignoramus; neque, vt ciuis Romanus sit, qui testamentum facere; vel donare quid velit, requirimus, multis iuribus provincialibus concessa est capitis reis potestas, de bonis suis libere disponendi et per id donationes quoque firmamentum sortiuntur, quas damnati post crimen commissum celebrant. Rudem illum esse oporteret atque ignaram iuris SAXONICI, quem fugeret, omni tempore reum posse testari eius ex sententia *l*) hancque corroboratam esse diuersis ac variis iudiciis celeberrimorum iuriconsultorum, BENED. CARPZOVI *m*), CHRIST. PHIL. RICHTERI *n*), DAN. MOLLERIO *o*), aliorumque. Neque vero opus est nobis, vt hisce in terris persistamus. In iure WÜRTEMBERGICO *p*) claris verbis est cautum: *de-
nen, die nicht um böber Malefiz und Erzlaster; sondern sol-
cher*

d) Nou. XXII. cap. 8.

e) Nou. CXXXIV. cap. 13.

f) praelect. iuris ciuil. lib. XXVIII. tit. III. tom. III. p. 270.

g) tract. de crimin. p. 564.

h) de cautel. testam. cap. 13. §. 13.

i) colleg. theor. pract. tom. II. lib. XXVIII. tit. I. thes. 29. p. 783.

k) not. ad Struv. tom. II. p. 638.

l) part. II. const. electoral. 6.

m) pract. nou. criminal. part.

III. quaest. CXXXV. p. 287.

n) part. I. decis. 7. num. 2.

o) comment. in ord. Sax. part. III.

decis. 6. p. 344.

p) Württembergisches Landrecht, part. III. tit. VI. p. 329.

cher Misshandlung wegen, welchen neben der Lebensstrafe die Confiscation der Güter nicht anhängt, zum Tod verurtheilt, lassen wir zu, daß sie vor; oder nach dem Urtheil, Testamenten; oder Codicill, doch sonst unserm Land; oder gemeinen Rechten gemäß aufrichten mögen; eadem autem ratione PALATINVS legislator scribit *g*): deren Testamenta, so zum Tod, verurtheilt, wofern sie sonst unserm Land, oder gemeinem Rechten gemäß, voroder nach dem Urtheil aufgerichtet, lassen wir aus sonderer Gnade und Milde zu. Neque minus memoratu digna sunt, quae in NASSOICA *r*) lege provinciali cauta sunt: aber auch dieienige, welche ihre Mißthat halben zum Tod verurtheilet worden, ihr Testament und letzten willen mögen, hievon ist zu unterschiedenen mahlen Streit und Irrung vorgefallen; diemeil wir aber demselben, sofern sie sonst nicht etwa ein crimen laesae maiestatis, diuinae; vel humanae; oder aber ein ander Mißthat deswegen auch ihre bona und Güter zuconfisciren begangen, ein solches bisanhero aus Mildigkeit vergönnet und zugelassen haben, so setzen, ordnen und verlangen wir, daß auferhalb obangeregten Fällen den Uebelthätern auch hinkünftig ein solches verstatet und zugelassen werden, quibuscum tandem coniungenda sunt ea, quae in legibus suis cauent FRANCOPVRTIENSES *s*). Quum merito concludere possumus a testamenti factione ad donandi facultatem: iure statui- mus, in omnibus iis prouinciis, quae hñce parent legibus, criminum reos ordinarie libere donare posse; nisi ea est delicti ipsorum natura, vt confiscatio quoque bonorum illud sequatur. Neque vero aliud de reliquis Germanicis prouinciis adfirmare audemus. Tantum abest, vt cum SAM. STRYCKIOT) consuetudinem illam, quae damnatis testandi licentiam concedat, stricte intelligendam esse, putemus; ne-

G que

g) ius prou. Palat. part. III. tit. II. §. 12. p. 317.

r) Nassauische Gerichte und Landes- ordn. part. III. cap. I. p. 84.

s) der Stadt Francfurth erneuerte Reformation, part. IIII. tit. II. §. 6.

t) de cautelis testamentor. cap. III. §. 54.

50 DISSERT. DE DONAT. CAPITE DAMNATI.

que recedendum arbitremur à iure communi, si consuetudo haec haud probetur; vt damnatorum potius, eorum si bona haud publicantur, donationes aequae ac vltimas voluntates potius sine discrimine validas esse existimemus. Quum omnia ea iuris Romani capita, quae principiis nostris nostrisque statui haud sunt conformia, apud nos plane non sunt introducta: idem de ea lege civili est dicendum, quae reos facultate testandi; vel donandi priuaret. Satis constat omnibusque est notum, omnes eos, qui rerum habent dominium, de iis disponere posse tam inter viuos; quam mortis causa, siue sint cives; siue sint peregrini; siue hunc; siue illum teneant statum. Erudite id potissimum exposuit IO. SCHILTERVS *a)* et simul ex eo copiosius reis testamenti factionem vindicauit. Quid mirum itaque, quod MATTH. BERLICHII *x)*, et IO. CHRIST. FROELICHII DE PROELICHSBURG *y)*, sententia haud multum fautores inuenierit; sed cum SCHILTERO plerique iurisconsultorum faciant antiquioris aequae ac recentiorum ac per id simul donationes quoque capitis damnatorum ratas esse statuunt? Nomina- mus saltem ex iis MATTH. COLERVM, *z)* IVL. CLARVM *a)*, FROSPER. FARINACIVM *b)*, HENR. HAHNIUM *c)* WOLFG. AD. LAVTERBACHIVM *d)*, SIMON. VAN LEWEN *e)*, NIC. CHRIST. LYNCKERVM *f)* GEORG. AD. STRVVIVM *g)* SAM. COCCII *h)*, atque illustrem IO. AVG. HELL- FELDIVM *i)*.

- a)* *prax. iuris Rom. exerc. xxxviii. decim, part. post. libr. xxxviii. p. 361. vbes. 28.*
x) *concluf. practie. part. iiii. cen- d) loc. laudat.*
cluf. 8. num. 13. *e)* *cons. forensi, libr. iiii. cap. iiii. num. 7. p. 252.*
y) *comm. in nemesin Carolinam, libr. f) respons. et consil. tom. i. respons. iiii. tit. xiiii. p. 328.* *135. p. 149.*
z) *decif. xxxiv. p. 110.* *g)* *ex. xxxi. §. i. tom. v. p.*
a) *libr. iiii. sent. quaest. num. i.* *h)* *iur. controu. libr. xxviii. tit. nr. 131.* *i)* *iurisprud. forens. pars. 11. libr. XLVIII. tit. 18. p.*
b) *prax. criminal. quaest. 102.*
c) *obseruat. theor. pract. in Wesen-*

PRAE-

51
PRAENOBILISSIMO AC CLARISSIMO

VIRO

CHRIST. LVDOV. KERNER

LIBERALIVM ARTIVM MAGISTRO IVRIVMQUE CAN-
DIDATO DIGNISSIMO

S. P. D.

PRAESES

ACADEMIAM nostram relinquis et ad patrios discedis lares, vti vetus quondam gladiator e palaeſtra domum rediit, palma decoratus. Ex quo tempore Tubingense muſarum domicilium cum noſtro commutaſti, omni ſtudio ac cogitatione in id incubuiſti, vt curſum, in quo eras, conficeres cum laude et, licet iam abundares praeceptis philoſophiae ac iuris diſciplinarum, iſta in ſapientiae officina hauſtiſ; maiores tamen in iis progreſſiones facere ſtudiuiſti. Perueniſti iam ad metam feliciter. Decreuit TIBI illuſtris iuriſconſultorum ordo honores ampliſſimos, qui tribuant laborum TVORVM praeſtatae ſcientiae teſtimonium; vt autem eorum participem reddere TE queas, craſtina luce campum TIBI aperiet, in quo cum litteratiſſimis aduerſariis pugnam illam ſolemnnem more maiorum committas et publicum documentum ſingularis TVAE doctrinae edas. Facile perſpicere potes, VIR PRAENOBILISSIME, quam laetitiaſt capiam ex fortunato rerum TVARVM ſtatu, quum per totum temporis ſpatium, quod apud nos commoratus es, teſtis exiſtiſti ac ſpectator laudabilis TVAE, in iure proſcendiſti, cupiditatis ideoque non opus eſt, vt pluribus verbis gratulandi perſoluam officium. Seruet TE deus optimus ſaluum et incolumem: omnia, quae ſuſcipias, ex ſententia ſuccedere iubeat atque efficiat, vt patriae commodis inferuire, poſſis quam diutiſſime. Ienae d. xv. iul.

ann. chriſtianor. C1810CCLXVI.

G 2

VIRO

VIRO
 PRAENOBILISSIMO AC DOCTISSIMO
 DOCTORANDO CONSULTISSIMO

S. P. D.
 IACOBVS RAVE

PH. ET I. D.

DIGNVM TVIS laudibus praemium laura doctoralis TIBI impertietur. En dignam congratulandi materiam! fit TIBI hoc praemium auspdatum, fit ianua maiorum honoris graduum. Ita praepolles honore, prout doctrina praepolles pluribus. Adfociaſti me, iis, qui ſuo diſſenſu TVAM eruditionem prouocare debent, quo officio gratius nihil contingere mihi potuiſſet, defungar eo, vt ex TE aliquid proficiam, et doctrinae tuae admiratione magis conſtringar. Vale.

VIRO
 CLARISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
 CHRIST. LVDOV. KENERO
 PHILOSOPHIAE AC LIBERALIVM ARTIVM MAGISTRO
 ET IVRIVM CANDIDATO DIGNISSIMO FACTORI
 SVO AESTVMATISSIMO

S. P. D.

GOD. IVST. GVIL. SALZMANN, D.

OPPON.

ERVEDITIO quidem eo maxime conducit, vt homines apti fiant ad reipublicae inferuiendum, at vero, ſi ſine virtute eſt, noxia potius, quam vtilia reipublicae membra reddit.
 Quo-

Quoties autem, VIR CLARISSIME, TVAM omnium iurium solidiorem scientiam, philosophiae et bonarum artium doctrinam, honores iam adquiretos et animum bene moratum mecum perpendo, in mentem venit, in TE eruditionem atque virtutem concatenatas reperiri. Itaque gratulor TIBI hac exoptatissima occasione, qua me eruditionis atque virtutis TVAE aestimatorem exhibere, mihi licet, summos ab illustri Ictorum ordine decretos honores; Gratulor hos doctrinarum adquisitarum fructus, quos cum aliis speciminibus produxisti; Gratulor tandem hoc novum documentum, quod praesertim speciminis inauguralis causa elegeris argumentum nec vulgare; nec compluries iam ventilatum, maxime tamen in foro proficuum. Caeterum vale mihi que faue. Dabum Ienae die xv. Iulii MDCCCXVI.

VIRO
CLARISSIMO ATQUE CONSULTISSIMO
SUMMORVM IN VITROQUE IVRE HONORVM
C A N D I D A T O
DIGNISSIMO

S. D. P.

IO. FRID. ADOLPH. ZWANZIGER

OPPONENS.

Si praemia eruditionis virtutumque eos omnino sequuntur, qui constanti proposito indefessaque industria altiorum disciplinarum pariter ac morum elegantiorum viam presso pede sunt ingressi atque emensi, merito sane TIBI ad summos in iure honores patefactus est aditus. Qua in re cum cuiuscunque aequi rerum arbitri vna eademque mecum sit sententia,

sententia, rem et superfluum et meis viribus superiorem moliri viderer, si TVARVM laudum praeconem agere vellem. Id potius officii mihi incumbere video, ut gratum TIBI profitear animum pro singulari TVA erga me humanitate, qua dignum me iudicasti, cui in specimine recon- dita eruditione referro, quod ad publicam disquisitionem exponere pa- ras, dissentientis sparta comittatur. Ita vero, qui saepius TE strenuum inter privatos parieses sum expertus veri defensorem, ex publica iam cathedra TE eius causam agere videbo. De laboribus in jurisprudentia feliciter exantlatis coronideque iis imposta ex tota igitur mente TIBI gratulor. Faxit supremum numen, ut mox in patriam redux vberissimos diligentiae TVAE fructus capias. Vale mihi que favere perge. Dab.
Ienae d. XVI. Jul. MDCCCLXVI.

MONSIEUR,

MON TRÈS HONORÉ, ET TRÈS CHER COUSIN!

Vous voilà dans le temple de Themis, paré des lauriers des honneurs les plus éclatantes, et Vous recevez à cette heure les fruits de Vos veilles, et de Vos travaux; Vous le meritez, et Votre mérite est recompensé; j'en ai une grande joie, de voir élevé au rang d'une telle dignité un ami aussi sincère, et aussi tendre, que Vous êtes; je me sens emû d'un doux transport, je Vous en félicite, et, après m'avoir recom- mandé en Votre affection, et amitié, je suis par toute ma vie

MONSIEUR

MON TRÈS HONORÉ, ET TRÈS CHER COUSIN!

à Jene, le 5. de Juillet.
1766.

Votre très humble, et très obeïssant serviteur,

G. G. BOECKLEN,

Érudit en Soûabe, Etud. en Dr. Opposant.

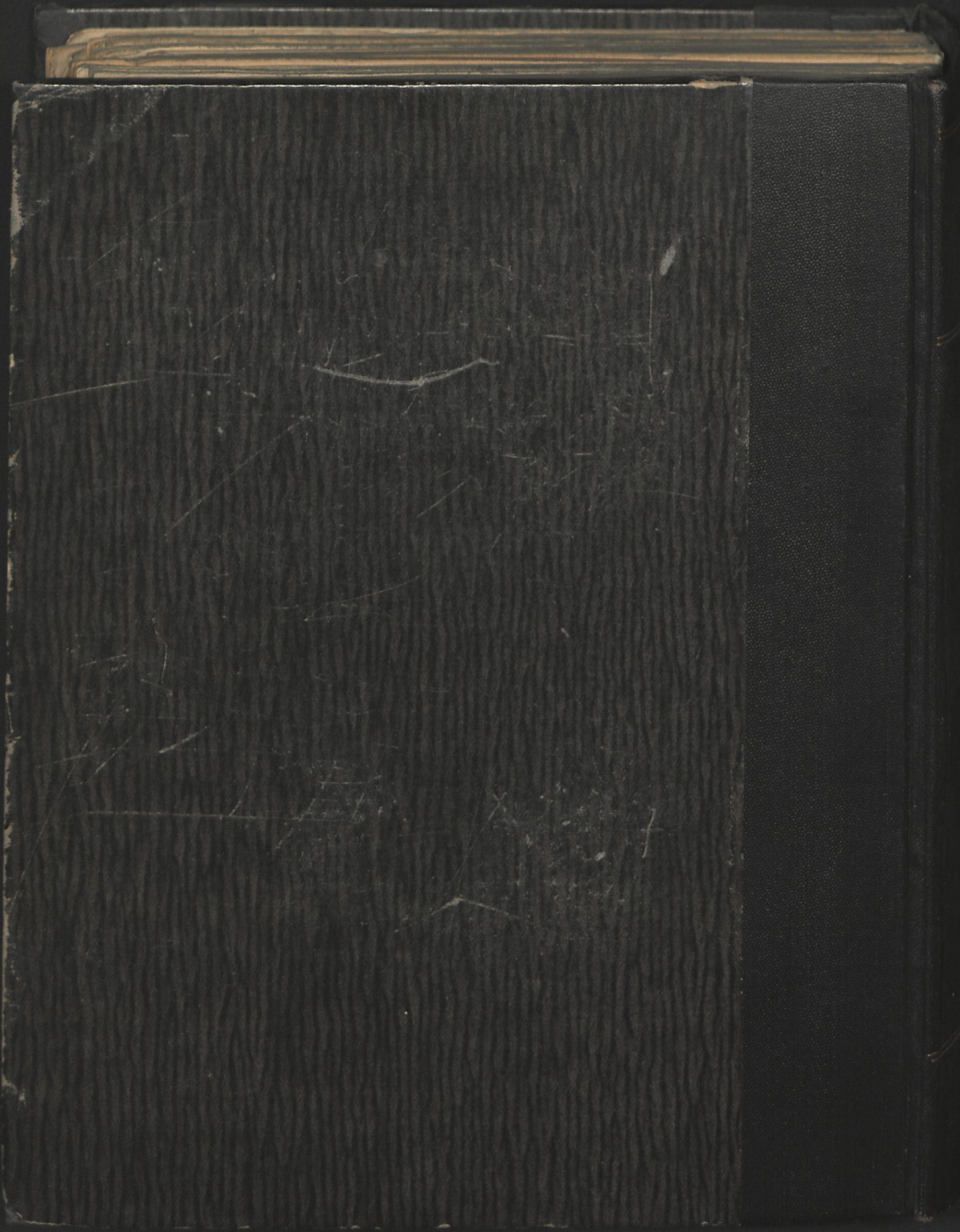
ULB Halle
004 453 824

3

Sb

Fr. 5. num. 43

1766, 12

DISSERTATIO INAUGVRALIS
DE
DONATIONE
CAPITE DAMNATI

AD L. XV. D. DE DONAT.

QVAM
EX DECRETO
ILL. IVRISCONSVLTORVM ORDINIS
PRAESIDE
CAROL. FRIDER. WALCHIO

IVR. DOCTORE ATQVE PANDECT. PROFESSORE PVBLICO ORD.
CVRIAE PROVINC. SAXON. COMMVNIS IVRISCONS. ORDINIS AC
SCABINOR. COLLEGII ADSESSORE SOCIET. LATINAE
IENENSIS EPHORO ATQVE FLORENTINAE
COLVMBARIAE COLLEGA

PRO LICENTIA
SVMMOS IN IVRE HONORES CONSEQVENDI

D. XVI. IVL. CIDI³CCLXVI.

PVBLICAE ERVDITORVM DISQVISITIONI
SVBMITTIT

AVCTOR

M. CHRIST. LVDOV. KERNER

HECHINGENSIS.

I E N A E
LITTERIS STRAVSSIANIS.

